

KOHILA

Kohila valla ajaleht

11. detsember 2025 | Nr 12 (371)

Sündmused

12.12 kell 22.00 TOHIS TOIMUB! Päkapiudisko! Tohi Distillerys
19.12 kell 18.00 Muusikute fondi PLMF kontsert "Jõuluootus" Hageri rahvamajas
21.12 kell 18.00 Kapa-Kohila kammerkoori toomapäevakontsert "Sügisest talve" Kohila Mõisakoolis
21.12 kell 16.00 Männiste perebändi heategevuslik jõulukontsert kogudusemaja remondi toetuseks Hageri kirikus
26.12 kell 16.00 Birgit Sarrapi ja Mihkel Mattiseni "Jõulukontserdid" Hageri kirikus
31.12 kell 20.00 Aastalõpu pidu ansambliga "Omad Poisid" Hageri rahvamajas
31.12 kell 23.40 Aastavahetuse valgusetendus Kohila Vabaduse platsil
4.01 kell 11.00-14.00 Perepäev "Avasta Eesti imetajaid" Kohila Keskkonnahariduse Keskuses
5.01 kell 17.00 Kiili vanamuusikaansambli ja solistide pühademuusika kontsert Kohila Kunstide Koolis
11.01 kell 19.00 Reigo Tamme ja Ooper-Kvarteti kontsert "O Sole Mio" Hageri rahvamajas
17.01 kell 15.00 Eakate uusaastapidu, esineb Mait Maltis Hageri rahvamajas
20.01 kell 10.00 Etendus lastele: Punamütsike ja seitse põialpoissi Hageri rahvamajas
20.01 kell 18.00 Õpituba "Reisid läbi iidse Aafrika" Kohila Gümnaasiumi auditooriumis

Sport

13.12 kell 10.00 Kohila valla meistrivõistlused korvpallis Kohila Spordikeskuses
14.12 kell 13.00 Saaljalgpalli meistriliiga: Rummu Dünamo vs Tartu FC Inter Kohila Spordikeskuses
20.12 kell 13.00 Saaljalgpalli meistriliiga: Rummu Dünamo vs Tallinna FC Quarabag Kohila Spordikeskuses
28.12 kell 11.00 Neemeco jõuluturniir Kohila Spordikeskuses
10.01 kell 13.00 Saaljalgpalli meistriliiga Rummu Dünamo vs Silla FC Phoenix Kohila Spordikeskuses
11.01 kell 11.00 Paarisvõrkpalliturniir Kohila Kap 2026 Kohila Spordikeskuses

Näitused

Kuni 2. jaanuarini näitus "Rännak ajas", mis on pühendatud Kohila raamatukogu 100.
Kuni 5. jaanuarini nahakunstnike Sirje Kriisa, Tiia Eikholmi ja Tähti Roostalu ühisaäritus "Jäaknäitus 2" Kohila raamatukogus.
sünnipäevale, Kohila raamatukogus.
Alates 8. jaanuarist on avatud Helve Veski näitus "Ajalehepõimikud", kus vanadest ajalehtedest põimitud esemed saavad uue ja üllatava elu.
Alates 9. jaanuarist on Kohila raamatukogus avatud Liisimari Randjärve akvarellide näitus "Miniatuurset maailmad unede vael".

Kohila uus vallavanem Margus Miller: fookuses kvaliteetsed teenused ja tugev kogukond

4. detsembril asub Kohila vallavanema ametisse Margus Miller, kes kandideeris valimisliidus Minu Kohila ja kogus tänavustel valimistel 176 häält. Margus on põline Kohila inimene, kelle hariduslik ja tööalane taust ning selge väärtusraamistik annavad talle tugeva vundamendi kohaliku omavalitsuse juhtimiseks. Miller on sündinud, kasvanud ja põhikooli lõpetanud Kohilas, jätkanud õpinguid Tallinna 32. keskkoolis, omandanud bakalaureuse- ja magistrikraadi Tartu Ülikoolis õigusteaduse erialal. Tööalaselt on ta tegutsenud ettevõtjana pikemat aega nii õigusteenuse pakujana kui kaugemas minevikus ka ehitussektoris. Ta on töötanud muu hulgas Harju maakotus, olnud erinevates rollides Tervise Arengu Instituudis, sealhulgas õigusala juhi ning juhtkonna liikmena. Lisaks on Margusel pikaajaline kogemus tegutsemisel nii lepitajana kui ka riikliku perelepitajana.

Pärast õpinguid ja mõningast tööperioodi pealinnas soovis Miller teadlikult naasta kodupaika. Sobiva elukoha leidmisel olid talle määravad kaks tingimust: kodu pidi asuma Keila jõe vahetus läheduses ning rongipeatus olema jalutuskäigu kaugusel. Neid põhimõtteid järgides leidis ta oma perele kodu Mälvikes. Milleri sõnul oli valik lihtne: „Arvasin, ja arvan siiani, et Kohila on kõige parem koht, kus lapsed võiksid kasvatada.“

Kohila kohaliku elu ja poliitikaga on Miller kokku puutunud varemgi – olles nii volikogu esimees (aastatel 2009–2013) kui volikogu liige (aastatel 2013–2017). Aastad opositsioonis andsid talle teise vaatenurga, mille najal ta mõistab, kui oluline on hoida poliitiline kultuur tasakaalus. Otsused on sisukamad ja läbipaistvamad, kui kaasata sõltumata sellest, kummal pool volikogu lauda istutakse.

Selge juhtimisfilosoofia: valla-valitsus on elanikele partner

Intervjuus rõhutas Miller korduvalt, et tema eesmärk ei ole üksnes struktuuri korrastamine, vaid juhtimiskultuuri muutmine. Tema kindel soov on tuua Kohila valla juhtimisse rohkem selgust, süsteemsemat infovahendust ning tugevdada vastastikust austust elanike, kogukondade ja valla töötajate vahel. Tema sõnul peab vallavalitsus toimima

Foto: Karl-Kristjan Nigesen

partnerina, kust kodanik saab tuge, selgeid juhiseid ja kvaliteetset teenust. Milleri hinnangul on kommunikatsioon üks kesksemaid juhtimistööriistu – lahutamatu osa sisulisest juhtimisest ja otsustusprotsessidest. Tema sõnul on oluline, et vallavalitsus julgeks ja tahaks rääkida elanikega ka keerulistest teemadest, mitte ainult positiivsetest õnnestumistest. Vastasel juhul tekib ebarealistlik kuvand ja kasvab usalduskriis.

Miller tõi intervjuus ühe kõnekama näitena välja Keila jõe paisude teema, kus oluline info ei jõudnud õigel ajal ei volikogu ega kohalike elanike ette. Tema sõnul oli olukord, kus protsessi arutati ministriumiga aastaid, kuid volikogu liikmetel puudus sellest ülevaade, märgiline. „Volikogu liikmed ei teadnud sellest praktiliselt midagi,“ nentis Miller. Tema hinnangul näitab see, kui oluline on keerukate teemade puhul varajane ja süsteemne selgitustöö. Paisude kaasus tõi esile vajaduse korraldada keskkonna- ja planeerimisküsimuste kommunikatsioon nii, et elanikel oleks selge arusaam otsustusprotsessist ning volikogu saaks täita oma rolli täit infot omades ja pädevalt. Tema sõnum on selge: inimesed ei ole rumalad ja väärivad ausat informatsiooni.

Miller rõhutab, et tuleva nelja aasta suur eesmärk on viia Kohila vald tasemele, kus omavalitsus saab olla uhke oma teenuste kvaliteedi üle. Tema sõnul tuleb mõista, et kvaliteetset teenust pakuvad inimesed ning kvaliteetset tööd ei ole võimalik oodata, kui töökeskkond ja tasustamine sellele kaasa ei aita. „Me ei saa eeldada kõrgelt kvalifitseeritud jõudu väga madala tasu eest. Kohila ei

peaks olema kasvulava, kust inimesed edasi lähevad – Kohila peaks olema koht, kuhu tulevad oma ala tipp-spetsialistid,“ lisab Miller.

Kogukondade lõimimine ja ühtse valla tunnetus

Miller ei varja, et valla erinevate piirkondade sidusus on nõrgenenud. Mõned kogukonnad ei tunne end enam valla loomuliku osana. See trend tuleb peatada. Eesmärk ei ole pelgalt suurema sündmuste arvu saavutamine, vaid sisuline kogukondade kaasamine: kontaktisikute süsteemi tugevdamine, päriselt toimiv tagasisidekanal ning arusaam, et igas külas elav inimene on sama oluline kui valla keskuses elav inimene. „Nelja aastaga ei muuda kõike täielikult, kuid suuna saab paika,“ rõhutab Miller.

Realistlik pilk võimalustele ja rahandusele

Uus vallavanem tunnistab ausalt, et enne suurte lubaduste andmist peab selguma valla tegelik rahaline seis. Üks esimesi töid on valla finantsvõimekuse täpne kaardistamine.

Samuti leiab ta, et iga areng ei eelda „rohkem betooni“ – sageli saab lahendused leida targema teenusdisaini, mitte uute hoonete rajamise kaudu. „Ma ei ole liiga palju betooni usku. Iga teenuse laiendamiseks või parendamiseks ei ole vaja alati tingimata midagi uut ehitada,“ lisab Miller. Tema sõnul ei ole küsimus selles, et infrastruktuuri ei tohiks rajada – küsimus on eesmärgi täpsuses. Kõigepealt tuleb mõtestada, mis on lõppkasutaja vajadus, ja alles seejärel saab otsustada, milline lahendus seda toetab.

Kohila kui toimiv, väärikas ja nähtav vald

Miller näeb tuleviku Kohilat kohana, mille identiteet on tugev, vallaosad sidusad ja elanikele osutatavad teenused kõrge kvaliteediga. Olgu selle identiteedi aluseks paberivabriku pärand, kohalik kultuurikogukond või uued algatused – oluline on, et vallal oleks lugu mida rääkida ning nägu mida tuntuks ja väärtustatakse ka väljaspool koduvalla piire.

Merle Beljæev
avalike suhete nõunik

TULE PÄRISILT KOHILA ELANIKUKS!

NII HOOLID OMA KODUVALLAST

Kas oled Kohila valla elanik?

Kui elad Kohila vallas, kuid ei ole veel end valla elanikuks registreerinud, tee seda kindlasti enne 31. detsembrit! See otsus tagab, et alates 1. jaanuarist 2026. aastal hakkab sinu tulumaks laekuma Kohila valla eelarvesse, toetades nii koduvalla arengut ja tulevikku. Lisaks aitab see meil saada parema ülevaate elanike arvust, et saaksime tõhusamalt planeerida ja pakkuda valla teenuseid, toetusi ning lasteaia- ja koolikohti. Ole osa valla edust ja panusta oma kodukoha arengusse!

Kohila vallavalitsus

KUTSE TUNNUSTAMA KOHILA VALLA TUBLIMAID

Ootame kõiki vallaelanikke, ühendusi, organisatsioone ja ettevõtteid esitama ettepanekuid kandidaatide kohta, keda võiks tunnustada Kohila valla teenetemärgi, vapimärgi, aunimetuste ja aastapreemiade väärilisteks. Tunnustamise eesmärk on esile tõsta neid, kes on oma töö või ühiskondliku tegevusega andnud märkimisväärse panuse Kohila valla arengusse ning elanike heaolule.

Tunnustamiseks võivad ettepanekuid esitada kõik soovijad – nii üksikisikud kui ka juriidilised isikud. Kandidaate oodatakse järgmistele tunnustustele:

- Kohila valla teenetemärk
- Kohila valla vapimärk
- Elutööpreemia
- Aukiri ja tänukiri
- Aasta parima ühenduse preemia
- Aasta eluedendaja preemia
- Aunimetus „Kohila kuldaväärt koolmeister”

Kõigi auhinnaliikide kirjeldused ning nende omistamise kord on avaldatud Kohila valla veebilehel kohila.ee. Tunnustuse andmise otsustab vallavolikogu tunnustamiskomisjon, lähtudes valla kehtestatud põhimõtetest ja väärtuskäsitlusest.

Ettepanekud palume esitada hiljemalt **5. jaanuariks 2026** Kohila valla iseteeninduskeskkonna SPOKU kaudu aadressil kohila.ee/tunnustused.

Täname kõiki, kes aitavad märgata ja esile tõsta meie kogukonna tublisid liikmeid. Väärtustame ühiselt neid, kes oma pühendumuse ja tegudega rikastavad Kohila valla elu.

Kohila vallavalitsus

Kohila valla ajaleht

Toimetus:
Merle Beljæev, tel 5342 3483
e-post: merle.beljaev@kohila.ee

Keeletoimetaja:

Hanna Mari Villsaar,
e-post: h.m.villsaar@gmail.com

Küljendus:

MK Meedia OÜ,
e-post: info@mkmeedia.ee

Trükk: Printall
Tiraaž: 3675

Järgmine ajaleht ilmub
8. jaanuaril 2026.

Väljaandja: Kohila vallavalitsus, Vabaduse 1, Kohila 79804,
tel 489 4760, e-post: vallavalitsus@kohila.ee

Valimisliidud Minu Kohila, Parem Kohila ja EKRE sõlmisid 20. novembril koalitsioonilepingu

Kohila valla uue võimuliidu moodustanud valimisliidud Minu Kohila (esindaja Margus Miller), Parem Kohila (esindaja Jaanus Ernits) ja EKRE (esindaja Martin Merilaine) kirjutasid 20. novembril alla koalitsioonilepingule, mis seab valla arendamiseks selged strateegilised sihid. Koalitsiooni sõnul ei ole eesmärk koormata lepingut liialt detailsete punktidega, vaid kokku leppida raamistikus, mis võimaldab langetada kaalutletud otsuseid kõigis valla arengut puudutavates küsimustes.

Koalitsioon otsustas keskenduda eelkõige sellele, kuidas terviklikult korraldada valla juhtimist ja milliste põhimõtete alusel langetada otsused neljaks järgneva aastaks. Arvesse võeti nii elanike vajadusi kui ka valla kui teenusepakkuja rolli laiema. Üle vaadatakse kõik teenused ja nende protsessid, et hinnata tõhusust ja tuvastada võimalikud optimeerimiskohad.

KOHILA VALLAVOLIKOGU ISTUNGID

Kohila vallavolikogu 28. novembri istungi kokkuvõte

- Kohila vallavolikogu esimeheks valiti Jaanus Ernits.
- Kohila vallavolikogu aseesimeheks valiti Andrus Durejko.

Kohila vallavolikogu 4. detsembri istungi kokkuvõte

- Määrati Kohila vallavanema ametipalgaks 4200 eurot kuus.
- Kehtestati Kohila vallavanema kasutusse antava sõiduauto aastaseks läbisõidu piirmääraks 22 000 kilomeetrit.
- Kehtestati, et Kohila vallavanemal on ametiülesannete täitmiseks õigus kasutada ametitelefon, mille kulude limiit on 100 eurot kuus.
- Määrati, et Kohila vallavanemale maks-

take ametist vabastamisel kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 54¹ lõikes 1 sätestatud tingimustel hüvitist kolme kuu ametipalga ulatuses.

- Kohila vallavanemaks valiti Margus Miller.

- Kinnitati Kohila vallavalitsuse struktuur järgmiselt:

- Vallavalitsuse liige – vallavanem;
- Vallavalitsuse liige (palgaline) – abivallavanem;
- Vallavalitsuse liige – abivallavanem.
- Kinnitati volikogu komisjonide esimehed ja aseesimehed:
- Revisjonikomisjoni esimees Heiki Hepner;
- eelarvekomisjoni esimees Andrus Durejko ja aseesimees Lii Peetsalu;
- maakomisjoni esimees Marion Raud-

sepp ja aseesimees Priit Randpõld;

- hariduskomisjoni esimees Anu Nigelsen ja aseesimees Kaur Heinaru;
- kultuurikomisjoni esimees Mikk Jürjens ja aseesimees Henry Tombak;
- sotsiaalkomisjoni esimees Väino Maasalu ja aseesimees Mari Laas;
- külade- ja turvakomisjoni esimees Martin Merilaine ja aseesimees Mait Lillemaa;
- tunnustuskomisjoni esimees Anneliis Kõiv;

- spordikomisjoni esimees Mari Laas ja aseesimees Martin Merilaine.

Volikogu istungite protokollid on kättesaadavad Kohila valla kodulehel ning salvestused järelvaadatavad Youtube'i kanalil Kapa Kaamera.

KOHILA VALLAVALITSUS PAKUB TÖÖD ABIVALLAVANEMALE

Kohila Vallavalitsus kuulutab välja konkursi **abivallavanema ametikohale**, kelle juhtida on **haridus-, sotsiaal-, kultuuri- ja spordivaldkonnad**. Ootame meeskonnaga liituma visionääri, kes panustab valla arengusse süsteemselt, tasakaalukalt ja tulemuslikult. Meie meeskonnas ootavad sind huvitavad väljakutsed ja toredad kolleegid. Pakume konkurentsivõimelist töötasu, lisaks 35 päeva puhkust ja viis tervispäeva aastas.

Ootame sind kandideerima kui sul on:

- Kõrgharidus, eelistatult haridus-, sotsiaal- või kultuurivaldkonnas;
 - vähemalt 3-aastane juhtimiskogemus;
- tugev analüüsioskus, sh võimekus töötada andmetega ja rakendada õigusakte;
 - kogemus meeskondade juhtimisel ja muutuste elluviimisel;
- vastavus ametniku teenistusse võtmise tingimustele vastavalt avaliku teenistuse seadusele;
 - tasakaalukus, otsustusjulgus ning suutlikkus kanda vastutust.

Kasuks tuleb:

- Varasem töökogemus omavalitsuses või avalikus sektoris;
 - B-kategooria juhiluba.

Kui soovid panustada Kohila valla stabiilsesse ja jätkusuutlikku arengusse, siis ootame Sind kandideerima.

CV palume saata hiljemalt 19. detsembriks 2025 aadressile laidi.suumann@kohila.ee.

Tööle asumise aeg: esimesel võimalusel

Küsi lisa: Margus Miller (tel 5556 0088, e-post margus.miller@kohila.ee)

Volikogu esimees Jaanus Ernits seab fookuse kogukonnale

Kohila valla värske volikogu esimees Jaanus Ernits on inimene, kelle juured ulatuvad sügavale kohalikku kogukonda. Tema elutee, töökogemus ning järjekindel kohaliku elu edendamine annavad talle tugeva lähtekoha juhtida volikogu tööd ajal, mil valla arenguvõimalused ja -valikud eeldavad läbimõeldud ja tasakaalukat suunda.

Kuidas tutvustaksid end inimestele, kes sind veel isiklikult ei tunne – milline on sinu professionaalne ja ühiskondlik taust?

Oma igapäevast tööd teen Kohila vallas asuvas ettevõttes, mis tegeleb maaelementide tootmisega. Olen selles ettevõttes tööl juba üle 21 aasta. Hetkel olen müügiinseneri ametikohal, aga sama ettevõtte sees on tulnud täita päris mitmeid ameteid. Alustasin elementide valmistajana ning hiljem olen täitnud nii vahetuse meistri, kliendihalduri kui ka projektijuhi kohustusi.

Volikogu liikmeks sain valitud sel korral juba kolmandasse koosseisu järjest, esimest korda kandideerin 2017. aastal ja osutusin valituks. Varasemates koosseisudes oleme valimisliiduga Parrem Kohila olnud opositsioonis, seega seekord, kus oleme osa koalitsioonist, on enamusele meie esindajatest, sealhulgas ka minule, uudne olukord.

Olen olnud volikogus revisjoni-komisjoni ning ka sotsiaalkomisjoni ning külade- ja turvakomisjoni liige.

Mis on sidunud sind Kohila vallaga ning millised väärtused on kujundanud sinu tegevust siinsetes kogukonnaasjades?

Kohila vallaga olen olnud seotud enamuse oma elust. Sündisin Kohilas, algul elasime Raadiku tänaval kahekordses majas, siis kolisime perega Rootsi külla ja alates neljandast eluaas-

Foto: Taimo Lehtsalu

tast olen elanud Hageris. Koolis olen käinud Kohilas ja pärast paariaastast äraolekut Nõukogude armee, on minu igapäevaelu olnud seotud peamiselt Kohila vallaga.

Ka minu pere on igapäevaselt seotud Kohilaga. Abikaasa töötab hetkel ühes Kohila valla lasteaias abiõpetajana. Varem poeg lõpetas sel kevadel Kohila gümnaasiumi ja noorem poeg õpib põhikooli osas.

Oled olnud volikogus senini opositsiooni üks aktiivsemaid hääli. Millised kogemused sellest perioodist on sinu hinnangul kujundanud sinust tugevama ja teadlikuma juhi?

Ma ei arva, et aktiivseks hääleks olemine on mind kuidagi kujundanud. Vähemalt ise ma nii ei tunne. Pigem on mind kujundanud inimesed minu ümber, nii kodus, tööl kui ka volikogus. Ja soov igapäevaselt midagi uut teada saada või õppida.

Arvan, et suudan saadavat infot hästi ja adekvaatselt analüüsida ja üld-

juhul ei torma asjata kritiseerima ega samas ka kiitma.

Mida soovid muuta selles, kuidas volikogu oma tööd korraldab võrreldes varasemate koosseisudega?

Andke aega atra seada. Seadus seab volikogu tööks üsna selged raamid ja eriliseks loominguliseks seal ruumi pole.

Oma varasemate aastate kogemusest näen seda, et volikogu juhatusel on vaja pöörata suuremat tähelepanu volikogu erinevate komisjonide tööle just selles vaates, et komisjonidel oleks suurem õigus ja ka kohustus vallavalitsusele anda suuniseid, millises suunas Kohila vald järgmistel aastatel liigub.

Arvestades, et uues volikogus on seitse liiget, kellel puudub varasem kogemus volikogu ja ka üldse omavalitsuse igapäevatöös, siis saab olema ka nende inimeste nõustamine volikogu juhatuse üks tegevusi. Vähemalt esimesel paaril aastal.

Tean omast kogemusest, et esimesed

paar aastat võtab uuel inimesel aega, et mõista nii volikogu, kui ka omavalitsuse töö sisu ja põhimõtteid.

Millistes teemades on kolmikliidul ühtne nägemus juba paigas ja millistes küsimustes tuleb veel ühisosa leida?

Arvestades seda, et meil oli piisavalt pikk aeg, et koalitsioonilepingut ette valmistada, arutada ja läbi rääkida, siis on see dokument see, mis kajastab kõigi selle osapoolte ühtset nägemust. Minu arvamusele ei jäänud läbirääkimiste lõpuks selliseid punkte, milles meil ühisosa pole.

Kuidas tagad, et volikogu töö oleks läbipaistev, sisuline ja kodanikke kaasav?

Teen selleks kõik endast oleneva.

Millised on Kohila valla suurimad võimalused ja murekohad lähiaastatel?

Valla suurem eesmärk peab olema see, et vallas elav inimene tahab ka töövä-

lise aja veeta siin ja tunneb, et see on tema kodukoht. Koht, kus tal on võimalused end erinevatel viisidel teostada, koht kuhu ta soovib panustada ja kuhu ka oma tuttavaid ja külalisi kutsuda.

Pealinna lähedus on see, mis pakub meile suurimaid võimalusi. Maailma mastaabis on meie kaugus nii lennujaamast kui rahvusvahelisest sadamast olematu. Omavalitus peab olema arvestatav partner ettevõtetele, kes soovivad siin areneda ja Kohilat arendada.

Samas on pealinna lähedus ka meie suurim murekoht. Kui me midagi ette ei võta, on Kohila vallal oht muutuda nõ „magalaks“ – kohaks, millega kohaliku sissekirjutusega inimesi seob ainult see, et nad käivad siin magamas. Kogu ülejäänud töö ja tööväline elu käib Tallinnas.

Kuidas tagada, et erinevad piirkonnad – Aespa, Hageri, Prillimäe, Kohila alev – saaksid tasakaalustatud tähelepanu?

Paratamatult suundub tähelepanu sinna, kust seda tähelepanu püütakse. Olen sellel arvamusel, et tähelepanu, ka omavalitsuse poolset, püüavad need piirkonnad ja asumid, kus on aktiivsemad inimesed, vahel piisab ka ühest inimesest.

Soov tähelepanu saada ja algatused oma külade ja asumite parendamiseks peavad tulema kohalike elanike poolt. Omavalitsus peab olema moel või teisel kohal ja pakkuma sellist tuge, nagu inimesed tegelikult vajavad. Vahel on see mõne maatüki eraldamine mänguplatsiks, vahel abi materjali soetamisel külaplatsil katusealuse ehitamiseks, vahel midagi muud.

Merle Beljäev
avalike suhete nõunik

Allar Haljasorg: tähendusrikkad aastad

Aasta esimene advendiküünal süttis Kohila Vabaduse platsil tänavu eriti pidulikus meeleolus. Just sel päeval avati platsil pink lugupeetud sotsiaalteadlase ja haridustegelase Ülo Vooglaiu auks – mehe, kelle mõtted haridusest, inimesest ja ühiskonnast on puudutanud mitut põlvkonda. Vooglaid on harjunud peatuma, süvenema, arutlema ja nüüd on ka Kohilas paik, mis kutsub seda sama tegema: istuma, hingama ja vaatama tänulikult tagasi aastale, mis on olnud täis arenguid, kohtumisi ja kordaminekuid. Pink on kui väike sümbolpunkt, kuhu võib tulla, et meenutada ja mõelda, et uus aasta võiks olla veelgi helgem.

Lõppevat aastat jääb kaunistama väärikas tähtpäev: pool tuhat aastat esimesest eestikeelsest trükisest. See on sündmus, mis kõnetab kogu Eesti kultuurilugu. Kohilas tõstis aasta väärtust veelgi Kohila raamatukogu 100. aastapäev, mille pidulik tähistamine rõhutas lugemise ja hariduse ajatut rolli meie kogukonnas.

Suve suursündmusena tõi XXVIII laulu- ja XXI tantsupidu “Iseoma” taas kokku tuhandeid lauljaid, tantsi-

Foto: Merle Beljäev

jaid ja pealtvaatajaid üle Eesti. Kohila kogukond oli sellest rikastatud kui ühest suurest südamelöögist. Meie oma pärandi hoidmine sai veel ühe kauni peatüki tänu koostööle Muinsuskaitseametiga, kelle toel sai Angerja vasallilinnuse müüritis konserveeritud ja väärilt säilitatud.

Rõõmustava tõsiasi on, et kohal, et Kohila rahvaarv läheneb 8000 registreeritud elanikuni. Demograa-

filine pilt on mõõdukalt optimistlik – elukeskkond, teenused ja kogukonnatunne toovad inimesi siia ja hoiavad neid siin. Kevadel valmis Prillimäe alevikus täielikult rekonstrueeritud lasteaed, mis kinnitab taas, et haridus on olnud läbi aastakümnete Kohila valla prioriteet.

Raplamaa Maakaitsepäeva peeti seekord Kohilas. See oli päev, mil tundsime taas tugevalt, et elame vaba rahvana vabal maal. Pidulik rongkäik mööda Vabaduse tänavat oli kui vaikushetk ajaloo ees – kinnitades, et vabadus on meie ühiselt kantud vastutus ja väärtus, mitte iseenesestmõistetavus.

Ajalooline Kohila vana vallamaja saab uue elu: siseruumid värske viimistluse, teise korruse ruumid valmivad ning majas hakkab toimima mitmekesine sotsiaalteenuste keskus. Hoone ei ole pelgalt teenuspaik, vaid saab olema avatud kogukonnakeskus, kus inimesed saavad abi, tuge, nõu ja võimaluse üheskoos tegutseda.

Valminud on ka Vabaduse platsi laiendus, mis loob veelgi avarama ja kutsuvama ruumi üritusteks ja kohutumiseks. Laiendus on ühendatud

Kohila perepargiga, mis on kujunenud populaarseks koosviibimiskohaks – paigaks, kus pered, sõbrad ja põlvkonnad saavad rõõmsalt, aktiivselt ja üheskoos aega veeta.

Kohila majandusruumis on aasta toonud märkimisväärsed arenguid. BLRT valukoda on rajamisel ja valmib tulevase aasta sügisel. See on edulugu, kus näiliselt vähesel väärtusega tuhk muudetakse osaks uudest ökodukti rajatistest, kinnistud väärindatakse ning piirkonda kerkib kaasaegne tootmiskompleks. Tööstuse tänava arenduseks kavandatud kinnistute edukas võõrandamine annab hoogu elukeskkonna uuendamisele. PSP Capital planeerib Kohilasse kuut kortermaja kuni 78 korteriga, mis loob hea eelduse elanikkonna jätkuvas kasvus ja uute perede siia kolimiseks.

Kohila Perearstikeskuses jätkus töö uue partneriga: Ennetuskliinik OÜ (Confido) uuendas rendilepingu. Järgmisel aastal luuakse tervisekeskus, kus kolme nimistu kõrval pakutakse lisaks perearsti teenustele ka teisi tervise- ja tugiteenuseid.

Kohila ülejõe piirkonda ja Rail Bal-

tica regionaalse peatuse lähedusse kavandatakse ehitada Selveri kaubanduskeskus, mille detailplaneering valmis vähem kui aasta jooksul. Ülejõe piirkonna eskiisprojekt on ambitsioonikas tulevikuvaade, aga kaubanduskeskuse valmimine on esimene suur samm ala terviklikuks arendamisel.

Kõik need märksõnad kinnitavad üht: Kohila areneb targalt ja sihikindlalt.

Olen südamest tänulik kõigile vallakodanikele, Kohila sõpradele, organisatsioonidele ja ettevõtjatele, kes on panustanud valla õitsengusse ja loonud aasta jooksul rohkem, kui sõnadesse panna saab.

Sel jõulude ajal on mul tavapärasest rohkem aega peatuda selle uue pingi juures – istuda hetkeks, hingata, vaadata tänulikult möödunudle ja suunata pilk lootusrikkalt tulevikku.

Rahulikku jõuluaega ja ilusat aasta lõppu!

Allar Haljasorg
Kohila vallavanem ajavahemikul
detsember 2021 – detsember 2025

Kohila esindusväljak uuenduskuuri järel avatud

Pärast mitme kuu pikkust ehitustööd on Vabaduse plats liiklemiseks taas avatud. Tähelepanelik tuleb aga olla, et mitte vastrajatud murualale astuda – muru ei jõudnud veel kasvamata hakata ja seetõttu on haljasalad pehmed. Ehitustööde käigus ehitati Vabaduse platsile uued laiad ja-lakäigurajad, tõsteti ümber valgustust, rajati uued asfaltteed ja parkimisplatsid. Lisaks paigaldati pargiinventar: pingid ja prügikastid. Kevadel paigaldatakse lillekastid ja sellega on esindusväljaku ehitustööd lõppenud. Vabaduse platsi II etapi tööd läksid maksma ca 150 000€: sellest 60% kattis toetus Euroopa Regionaalarengu Fondi meetmest „Kättesaadavate kvaliteetsete avalike teenuste toetuse andmise tingimused ja kord“.

Vabaduse platsi kontseptsioon
Lähiajaloo kohta teada, et seal on paberivabrik, kus toodeti paberit. Esindusväljaku struktuuri ja osaliselt ka arhitektuursete väikevormide disaini kavandamise aluseks on paber. Paber just seepärast, et seda on Kohilas toodetud üle saja aasta, mille tulemusel on Kohila nimi jõudnud erinevatesse kohtadesse Eestis ja maailmas just paberil: vihikutel, kaustikutel jne. Siinkohal tunduski sobiv kasutada Kohila esindusväljaku läbiva kujunduselemendina paberit. Esindusväljaku projekti koostaja on Toomas Põld Loovmaastik OÜ-st.

Aarne Suviste
ehitusnõunik

Foto: Merle Beljäev

Kohila alevi Lõuna tänavale valmis uus kõnnitee

Kohila vallavalitsus annab teada, et Lõuna tänavale on valminud uus kõnnitee, mis muudab piirkonna liikluskorralduse senisest turvalisemaks ning parandab jalakäijate liikumisvõimalusi. Uus rajatis pakub nii kohalikele elanikele kui ka kooli- ja tööteel liikujatele tänapäevast ning mugavat ühendust. Tööde õnnestumisesse panustasid mitmed partnerid. Ehitustööd teostas Warren Teed OÜ, omanikujärelevalve eest vastutas SKP Ehitus- ja Õigusbüroo OÜ. Ehituse kogumaksumus oli 139 914,50 eurot, millest Kohila valla omaosalus moodustas 74 582,14 eurot. Projekti rahastas Riigi Tugiteenuste Keskus (RTK). Kohila vallavanem Allar Haljasorg leiab, et Lõuna tänav kõnnitee valmimine on suurepärane näide terviklikust kavandamisest. “Inimesed saavad nüüd ohutult ja mugavalt kõnniteel liigelda, samal ajal kui rajatud sademevee süsteem ning SW Energia poolt välja ehitatud uus kaugküttetorustik loovad kogu piirkonnale täiesti uue mugavustaseme. Lõuna tänav on oluline ühendustee mitmete elamupiirkondade, haridusasutuste ja raudteejaama vahel,” sõnab Haljasorg. Kohila vald tänab kõiki osapooli, kelle panus võimaldas projekti õigeaegselt ja kvaliteetselt lõpule viia.

Aivar Puur
teede spetsialist

Kohila alevi perepargi ehitustööd on jõudmas lõpule

Vallavalitsusel on heameel teatada, et pargi 1. etapi uuendused on peagi valmis ning piirkonda rajatud mängulaeval saab varsti sümboolselt purjed heisata. Kutsume kogukonda avastama uut pargiala, mis on loodud pakkuma kvaliteetset ja turvalist keskkonda igas vanuses külastajatele. Uuenenud park on mitmekesine ja läbimõeldud ruum, kus mänguvõimalused, looduslähedus ja turvalisus moodustavad tasakaaluka terviku. Tulemuseks on kvaliteetne avalik ruum kogu kogukonnale. Projekti elluviimise panustasid mitmed partnerid: pargi projekteeris AB Artes Terrae OÜ, ehitustööd teostas Lars Laj Eesti OÜ ning omanikujärelevalve eest vastutas SKP Ehitus- ja Õigusbüroo OÜ. Perepargi 1. etapi ning Vabaduse platsi 2. etapi ehitustööde kogumaksumus oli 719 071 eurot, millest Kohila valla panus moodustas 287 628 eurot. Projekti rahastas Riigi Tugiteenuste Keskus (RTK).

Leader-meetmest saadi täiendav toetus parkuuriala rajamiseks. Parkuuriala maksumus oli 95 532 eurot, millest Kohila valla omaosalus oli 15 330 eurot. Vallavalitsus saab ühtlasi rõõmuga kinnitada, et perepargi 2. etapi elluviimine on planeeritud järgmiseks aastaks. Etapi eeldatav maksumus on 160 000 eurot, millest 60% moodustab toetus. Kohila vallavalitsus tänab kõiki osapooli, kelle panus võimaldas projekti teostada õigeaegselt ja kõrgel tasemel.

Foto: Merle Beljäev

Kohila vallavalitsus tänab kõiki osapooli, kelle panus võimaldas projekti teostada õigeaegselt ja kõrgel tasemel.

Kohila vallavalitsus

Ülo Vooglaid sai 90. sünnipäeva puhul Kohila keskväljakule nimelise pingi

Kohila südames avati pühapäeval, 30. novembril pink, mis on pühendatud Ülo Vooglaiule – endisele poliitikule ja Riigikogu liikmele, tuntud ja tunnustatud sotsiaalteaduste emeriitprofessorile, autorile ja hariduselu tähenduse loojale. Idee sai alguse sellest, kui vallavalitsus arutas suvel koos Vooglaiu lähedastega, milline sünnipäevatunnustus sobiks mehe 90. eluaasta täitumise puhul kõige paremini. Ühiselt leiti, et just nimeline pink Kohila esindusväljakul oleks sümboolne ja samas praktiline kingitus – koht, kus mõtiskleda ja märgata ümbritsevat. Kohila vabaduse- ja lipuväljakule paigaldati kõnniteede renoveerimise käigus kuus uut pinki, mis on parasjagu sobivad, et pühendada need väarikatele Kohila vallaga seotud inimestele. Arutelu käigus tekkis ettepanek, et Ülo Vooglaiu nime võiks kanda neist kõige Loone-poolseim. Valiku kasuks rääkis mitu kaalutletud argumenti. Kõigepealt on tegemist Vooglaidude kodule kõige lähema alaga – paigaga, mida Ülo on alati pidanud oma elutee loomulikuks tugipunktiks. Maastikku raamivad Tohisoo mõis, Pukamäe küla, Lohu allikad ja ajaloolise Loone linnuse lähedus, mis kõik moodustavad tema jaoks tähendusliku keskkonna. Teiseks muudab asukoha eriliseks pingi suund: pingil istujale avaneb vaade otse Kohila hariduslinnaku – gümnaasiumi poole. See rõhutab Vooglaiu aastakümnete pikkust pühendumist õppimise ja hariduse mõtestamisele ning sellele, et noortel oleks Kohilas parim võimalik haridustee. Vallavanem Allar Haljasorg sõnas pingi avamisel, et Vooglaiu mõtted ja tegevus on toetanud mitut põlvkonda sotsiaal- ja haridusvaldkonna töötajaid. Tema sõnul väärib Vooglaid tunnustust selle eest, et ta on püsivalt otsinud uusi teadmisi ja olnud avatud ka moodsatele tehnoloogiatele – kasvõi seeläbi, et peab tehisintellektiga regulaarset dialoogi ning näitab, et õppimine ei lõpe ühegi sünnipäevaga.

Foto: Merle Beljäev

Haljasorg lisas, et Vooglaid oskab keskenduda põhimõttelistele küsimustele ja süveneda aruteludesse viisil, mis innustab ka teisi. Seetõttu peeti just Vabaduse platsi sobivaks kohaks, kus tema nime kandev pink võiks edaspidigi kutsuda inimesi mõtisklema ja peatuma. „Muidugi on selline tähelepanuavaldus suureks auks ja vaevalt sõandab keegi öelda, et tal on ükskõik, kuidas temasse suhtutakse,” sõnas Ülo Vooglaid pingi avamisel. Ta lisas, et tunnustus paneb kaasa mõtlema ja vastutust tajuma: „Ikka ju püüad käituda nii, et sellel ei oleks ainult tähtsus, vaid ka tähendus tuleviku jaoks ja kui on õnnestunud midagi nii palju läbi mõelda, et see teistele kuidagi korda läheb, siis on ju väga hea.” Vooglaid märkis veel, et säärane pühendusega pink on ootamatu: „Niisugune pink avalikus kohas on ju natuke

hämmastav aga ei saa ju öelda, et jätke järele.” Ta rõhutas kutsuvalt, et peab tähelepanuavaldust pigem tõukeks edasisteks mõttevahetusteks: „Käsitlen seda tähelepanuavaldust teatud avansina ja kui kellelgi tundub, et oleks põhjust ja mõtet koos midagi selgeks rääkida, siis arvestage, et meie Raja talu sissekäigu juures olev Raja tee on igapäevase jaoks silt “Tere tulemast!” Nii et arutame edasi, lootuses et teised jätkavad ja kokkuvõttes õnnestub Eestimaad ja rahvast hoolimata raskustest hoida.” Piduliku sündmuse lõpetas adventiküünla süütamine. Traditsiooniliselt võis iga kohalviibija võtta süüdatud küünla-leegist tule koju kaasa, kandes adventiaja esimest valgust üle kogu valla.

Merle Beljäev
avalike suhete nõunik

Kohila valla 2026. aasta kaasava eelarve hääletuse võitis Rabivere madalseiklusrada

Kohila vald jätkab kogukonnakeskse otsustusprotsessi traditsiooni. 2026. aasta kaasavas eelarvesse esitati kaks tugeva kogukondliku mõjuga ideed, millest mõlemad keskendusid noorte võimaluste parandamisele, liikumisaktiivsuse suurendamisele ning kodulähedase avaliku ruumi arendamisele. Hääletustulemus oli erakordselt tasavägine: kokku andis oma hääle 1282 inimest, ent võitjaks osutus Rabivere küla madalseiklusraja idee.

„Kaasava eelarve protsess ei olnud meie väikesele kogukonnale lihtne, kuid just see teekond tõi Rabivere inimesed veelgi rohkem kokku. Tundsin väga selgelt, kuidas ühtekuuluvus kasvab – igaüks panustas just nii, nagu sai, ja see tegi meie meeskonnast tõeliselt tugeva kogukonna. Pühapäeval, esimesel advendil, süttisid külaplatsil jõulutuled ning kogunesime peredega, et ühiselt seda rõõmu jagada. Piparkookide, glögi ja küpsetiste kõrval kõlas palju naeru ning tänu-tunnet. Olen südamest tänulik kõigile, kes kaasa elasid ja Rabiveret toetasid. Meile on see suur asi – ja eriti tore on mõelda, et Rabivere 785. sünnipäeva tähistamise ajaks augustis on lastel siin juba midagi päriselt oma, mis pakub rõõmu veel aastaid,“ rääkis Rabivere külanõuniku Kristi Kontson tänutundega.

Hääle jaotus ja statistika

Kogunenud hääled jagunesid järgmiselt:

- **Madalseiklusrada Rabivere külaplatsile** – 651 häält

Ootame kõiki Rabiverre seiklema ja meie küla tegemistest osa saama – rõõm on alati suurem, kui seda jagada.“ Kristi, Rabivere külanõuniku. Foto: Merle Beljæev

sile – 651 häält

- **Metsavana noorteväljak Aespas – 631 häält**

Vahe kahe idee vahel oli vaid 20 häält, mis on kaasava eelarve senise praktika üks tasavägisemaid tulemusi. Tegemist oli laia osalusaktiivsusega – hääletajate vanusevahemik ulatus 16-aastastest kuni 89-aastasteni, keskmine hääletaja oli 43-aastane.

Hääletanuid oli enim vanuserühmades 30–49, mis moodustasid üle poole kõigist osalejatest. Naisi osales hääletusel 731 ning mehi 551.

Hääletajate vanusevahemike jaotus:

71	16–19 aastased
120	20–29 aastased
362	30–39 aastased
398	40–49 aastased
216	50–59 aastased
76	60–69 aastased
33	70–79 aastased
6	80 ja vanemad

Võiduprojekt: madalseiklusrada Rabivere külaplatsile

Rahva napi enamuse poolehoidu pälvinud madalseiklusrada pakub Rabivere kogukonnale mitmekesiseid võimalusi turvaliseks ja mänguliseks liikumiseks. Projekt tugevdab paikkondlikku ühtekuuluvust, loob eri vanuses elanikele ühise ajaveetmise koha ning täidab senise lünga piirkonna sportimisvõimalustes.

Projekti eelarve on 15 000 eurot ning idee esitas Kristi Kontson.

Hääletusest jäi kõlama

tugev kogukonna toetus

Kaasava eelarve hääletus näitas selgelt, et nii Rabivere kui ka Aespa kogukonnad on aktiivsed, hoolivad oma elukeskkonnast ning soovivad panustada selle arengusse.

Merle Beljæev
avalike suhete nõunik

Kohila saab ligi 80 uue korteriga elukvartali: vallavalitsus tutvustas PSP Capitaliga sõlmitud arenduslepingut

Kohila vallamajas toimunud pressikõnelusel tutvustasid Kohila vallavanem Allar Haljasorg ja PSP Capitali esindaja Karmo Pärnoja lepingut, mis annab ametliku stardi Tööstuse tn 29a ja lähiala arendusele. Tegemist on 10. novembril allkirjastatud kokkuleppega, mille tulemusena kerkib Kohilasse kaasagne elamupiirkond kuni 78 uue korteriga.

Arenduse keskmes on kuus planeeritavat korterelamut, mis ehitatakse ligi nullenergiahoonetena. See ambitsioonikas projekt on Kohila valla jaoks oluline samm elanike arvu kasvatamisel ja elamistingimuste mitmekesistamisel.

Elukeskkonna uuendamine on prioriteet

Vallavanem **Allar Haljasorg** sõnul on uue elukvartali loomine kriitilise tähtsusega valla terviklikuks arenguks.

“Tööstuse tänava arenduseks kavandatud kinnistute edukas võõrandamine on oluline samm Kohila elukeskkonna uuendamisel. Soovime, et siia kujuneks kaasagne, peresõbralik ja hästi ühendatud elamupiirkond,” selgitas Haljasorg. Ta lisas, et uued transpordihooned, kasvav ettevõtlus ja kaasagssed elamispinnad muudavad Kohila atraktiivseks nii elupaiga kui ka investeerimiskeskonnana.

Planeerimisel on arvestatud ka Kohila ajaloolist pärandit – arendus sobitatakse piirkonna väljakujunenud asustusstruktuuri ja ajaloolise töölikvartali miljööga. Seatud arhitektuur-tingimused tagavad nii kultuurilise järjepidevuse kui ka kaasagse keskkonna.

Arendus toob kaasa uue taristu

Lepinguga on arendaja PSP Capital võtnud endale ranged kohustused uue elukvartali kvaliteetse ja ajakohase väljaehitamise osas.

Ostja kohustub rajamisele tulevate korterelamute kõrval välja ehitama kogu vajaliku taristu:

- Elektri-, side-, vee-, kanalisatsiooni- ja kaugkütetrassid.
- Sõidu- ja kergliiklusteed ning tänavavalgustuse.

Arendustööde kiireks alustamiseks on seatud ranged tähtajad: taristu ehitusluba peab olema taotletud 18 kuu jooksul ja kasutusluba saadud 60 kuu jooksul. Vähemalt ühe korterelamu ehitusluba peab olema käes hiljemalt 24 kuu jooksul ja kasutusluba 48 kuu jooksul.

Lisainfo:

Aivar Roop
aivar.roop@kohila.ee
tel 5556 0097

Foto: Merle Beljæev

Confido Kohila Tervisekeskus laieneb

OÜ Ennetuskliinik alustas Confido Tervisekeskuse nime all Kohilas tööd aasta tagasi detsembri alguses. Esimeste kuudega liitus nimistuga rohkem kui 200 inimest, mis näitab, et uut teenuseosutajat on kogukonnale vaja.

Nüüd ootab keskust ees laienemine: Confido Kohila Tervisekeskusega liidetakse uuest aastast kaks nimistut, mille senised perearstid pensionile jäävad. Õdede meeskonnad jäävad samaks, aga lisandumas on kaks uut perearsti, kellest üks on juba kohalikule kogukonnale tuttav dr Karita Košeleva. Tervisekeskuse juures jätkavad tööd dr Kateryna Rosenko ja dr Markus Tamm.

Lisaks liituvad tervisekeskuse meeskonnaga ka füsioterapeut ja ämmaemand ning pakkuma hakatakse ka koduõenduse teenust.

„Jätkame Kohilas kvaliteetse ja kättesaadava perearstiteenuse pakkumisega. Aastaga on meil tekkinud kohaliku kogukonnaga hea klapp, mistõttu otsustasime laiendada oma keskust ja pakkuda perearstiabi veelgi rohkematele Kohila inimestele,“ ütles OÜ Ennetuskliiniku juhatuse liige ja Confido Kohila Tervisekeskuse perearst dr **Karita Košeleva**.

Samuti pikenevad paari tunni võrra Confido Kohila Tervisekeskuse lahtiolekuajad: patsiente võetakse vastu esmaspäevast

Foto: Merle Beljæev

reedeni kell 8–18.

Confido Kohila Tervisekeskus kasutab oma igapäevatoos ka digiplatvormi Perearst24, mis on patsientidele väga mugav viis oma perearsti- või pereõega kontakteerumiseks – pöördumise saab vormistada veebis endale sobival ajal.

Kohila vallavanem **Allar Haljasorg** sõnul on Kohila valla elanike jaoks kvaliteetsete avalike teenuste kättesaadavus väga tähtis. “On hea meel tõdeda, et Confidol on selge siht pakkuda kogukonnale lähedast perearstiabi ja teisi tervisteenuseid. Oleme siiralt tänulikud, et Confido panustab ja tekitab meile inimeste heaolu nimel. Tervisekassa perearstiabi teenuse peaspetsialisti

Sandra Mustasaare toetav suhtumine ja laadus koostöö annab meile kindluse, et Kohila vald saab vaadata tulevikku lootusriikka südamega,“ ütles vallavanem.

Confido Kohila Tervisekeskus asub aadressil Tööstuse 5. Perearsti või -õe vastuvõtule tulemiseks on vajalik eelregistreerimine, mida on mugav teha läbi Perearst24 veebikeskkonna.

Telefoni teel saab ühendust võtta registratuuri numbril 670 0600 E–R kell 8–18. Lisainfo veebiaadressil www.confido.ee/confido-tervisekeskus-kohilas.

Maarja Leesmann
Confido

Raplamaa Omavalitsuste Liit ootab tunnustamisettepanekuid

Raplamaa Omavalitsuste Liit kutsub maakonna elanikke, asutusi ja organisatsioone üles esitama kandidaate, keda tunnustada Raplamaa kõrgeimate autasudega.

Ettepanekud saab esitada 01.12.2025–06.01.2026 SPOKU keskkonnas. Lisainfo Raplamaa Omavalitsuste Liidu kodulehelt.

Rapla maakonna tippauhind **Rapla redel** koos rahalise preemiaga ja **Rapla maakonna kuldne vapimärk** antakse inimesele, kellel on pikaajalisi silmapaistvaid teeneid maakonna arendamisel ja/või esindamisel kultuuri, spordi, hariduse, ettevõtluse või muus valdkonnas.

Rapla maakonna hõbedane vapimärk antakse inimesele, kes silmapaistva töö ja tegevusega on kaasa aidanud Rapla maakonna arengule, samuti muude saavutuste eest, mis on toonud au ja tunnustust maakonnale või isikutele, kes on silma paistnud mingi konkreetse, maakonna jaoks olulise saavutusega lühemal perioodil.

Tippauhinna Rapla Redel ja teenetemärkide statuutidega saab tutvuda Raplamaa Omavalitsuste Liidu kodulehelt.

Tunnustused annab üle Raplamaa Omavalitsuste Liidu juhatuse esimees Eesti Vabariigi aastapäevale pühendatud tänapäeval „Raplamaa tänab“ 18. veebruaril 2026. a Rapla kultuurikeskuses.

Info: Silvi Ojamuru 504 7988

RAPLA MAAKONNA TERVISE JA TURVALISUSE NING SOTSIAALVALDKONNA TUNNUSTAMINE

Raplamaa Omavalitsuste Liit kuulutab välja konkursi Rapla maakonna tervise ja turvalisuse ning sotsiaalvaldkonna auhindade väljaandmiseks.

Auhinnad antakse välja neljas kategoorias:
Raplamaa tervise ja/või turvalisuse tegu
Raplamaa tervise ja/või turvalisuse edendaja
Raplamaa tervisesõbralik ja turvaline töökoht
Raplamaa sotsiaalvaldkonna auhind

Ettepanekud saab esitada 01.12.2025-06.01.2026 SPOKU keskkonnas. Lisainfo Raplamaa Omavalitsuste Liidu kodulehelt.

Tunnustamine toimub 18. veebruaril 2026 Rapla Kultuurikeskuses Raplamaa tänaval.

Info: Ülle Laasner, 5284090, ulle.laasner@raplamaa.ee

Raplamaa Aasta Tegu 2025 ja tunnustused – esile tõsteti ka Kohila inimesi

Kodanikupäeval, 26. novembril 2025 toimus Kaiu Koolis Raplamaa Aasta Tegu 2025 ja teiste kogukonnatunnustuste ülevõtte. Tunnustati 12 kodanikualgatust, mis on sel aastal andnud olulise panuse Raplamaa kogukondade ärksusesse.

Raplamaa Aasta Tegu 2025 tiitli pälvis Raplamaa Väärikate Ülikool. Tegijateks on Ülle Laasner, Urve Uusberg ja Helgi Randla.

Eesti raamatu aasta teo nimetuse sai Hageri kihelkonna aabitsa väljaandmine. Tunnustuse vääriliseks peeti Hageri kihelkonna kultuuripärandi talletamist ja lastele lähedase, kohaliku sisuga õppevahendi loomist. Tegijateks on Kadri Rüt-

mann, Merle Beljäev ja Sigrid Pöld.

Teise Eesti raamatu aasta teo tiitli pälvis Kehtna valla „Koduvalla aabitsa“, töövihi-ku ja päeviku väljaandmine. Tegijateks on Mai Pärt, Sille Valinu, Kersti Mäevälja.

Järjepideva teo tiitlitega tõsteti esile:

- Kultuurifestivali SÄRIN, millel täitus 10. hooaeg (MTÜ Loomeruum, Maili Metssalu);
- ning 25 aastat laagreid „Mäng on väikese inimese töö“ (Anneliis Kõiv, MTÜ Raplamaa Noored).

Lisaks tunnustati nominatsiooniga mitmeid ettevõtmisi, mis panustavad Raplamaal kogukondade turvalisusse, vaba aega ja kultuuriellu, alates kogukondlikust

kriisitoetusahvrast ja uute spordiobjektide rajamisest kuni muusikalise jutustuseni „Velise Wabariik 120“.

Raplamaa Partnerluskogu MTÜ kuulutas välja ka tänavused kogukonnapreemiad:

- Raplamaa aasta sädeinimene 2025 on Siim Kohari;
- Raplamaa aasta küla 2025 on Lelle alevik.

Kohila vallast oli sädeinimese nominent Georg Naarits ja aasta küla nominent Sutlema küla.

Kohila vald tänab kõiki tegijaid, kelle algatused hoiavad Raplamaa kogukonnad elus ja tegusana.

Hageri aabitsa toimetuse kolleegium: Merle Beljäev, Kadri Rütman ja Sigrid Pöld. Fotod: Joonas Kreuz / Jkrz_fotod

Kärjepideva tegu 25 aastat lastelaagreid meeskond: Rea Kõiv, Anneliis Kõiv ja Mette Kõiv.

Sädeinimese nominent Georg Naarits.

Aasta küla nominent Sutlema esindus: Alar Haabma, Aire Havakats, Siret Svirilin ja Mihkel Juhkam.

Läänemaa haridusjuhid külastasid Kohila valla koole

SA Läänemaa eestvedamisel külastasid Läänemaa haridusjuhid 18. novembril Kohila valda, et tutvuda siinse hariduselu korralduse ning meie koolide arendustegevusega. Õppereisil osales 17 kooli- ja lasteaia juhti, Lääne-Nigula valla haridusnõunik ja Läänemaa hariduskobara projektijuht.

Viisiti algas koolilõunaga gümnaasiumi koolirestos, mille kiitmisel ei hoidud emotsioone tagasi. Seejärel andsid Kohila gümnaasiumi tegemistest ülevaate õppealajuhataja Reet Kuhlberg ja direktor Marko Kaljuveer. Küsimusi esitati meedia jt valikainete ning TalTech'iga toimuva koostöö kohta.

Haridusnõunik Kalle Uusmaa

rääkis seejärel lühidalt Kohila valla hariduselu üldistest näitajatest ja suundadest, misjärel vaadati ringi koolimajas. Kohila Keskkonnahariduse Keskus paelus külalisi avatava metsloomade näitusega. Koolimaja algklasside koridoris vaadati üle päikesesüsteemi õppemakett ja ringkäigu lõpetas meie hästi varustatud keemiaklass.

Edasi jalutati Kohila Mõisakooli, kus koolijuht Raina Ventsli tutvustas kogukonnakooli sünni ja kasvamise lugu ning õppimise eripärasid. Küsimusi esitati lapsevanemate ja õpetajate kaasamise ning tavapärasest intensiivsema õppeprogrammi kohta.

Haapsalu linna algkooli direktor Malle Õiglas ütles külaskäiku kokku võttes, et päev Kohilas oli väga inspireeriv. „Meie koolijuhtide tass

sai laetud ja sära silmadesse toodud – seda tänu Kohila koolide ühtsele ja pühendunud meeskonnale,” kirjutas Õiglas järgmise päeva tagasisides.

Läänemaa haridusjuhid kiitsid Kohila valla haridusmeeskonna ühtsust. Gümnaasiumis meeldis neile avarus, sisukus ja omalaadsus. Mõisakooli puhul kiideti hubasust, energiat, sooja ja toetavat õhkkonda ning pühendunud ja tugevat meeskonnavaimu.

Külaskäik Kohilasse oli osa Läänemaa koolijuhtide kahepäevasest õppereisist Rapla- ja Järvamaale. Kohtumise lõpetuseks kutsusid Läänemaa haridusjuhid omakorda Kohila haridusmeeskonda endale külla, et koostööd ja kogemustevahetust jätkata.

Kalle Uusmaa
haridusnõunik

Jõulukaarte meisterdamas.

Sobiva kõrgusega taimekastid aias toimetamiseks.

Mariann Saar: me töötame nende kodus, mitte vastupidi

Detsember on aeg, mil valgus ja soojus muutuvad tähenduslikumaks kui muul ajal. Aasta viimased nädalad kutsuvad peatuma, vaatama tagasi ja märkama inimesi, kelle panus jääb igapäevasaginas sageli varju. Hageri hooldekodus on hoolivus justkui vaikne alusheli – midagi, mis hoiab kogu majale omast rahu ja inimlikku soojust katkematus liikumises. Siin hoitakse au sees inimlikku väärikust, rahulikust ja hoidvat kogukonnatunnet – väärtusi, mis pakuvad inimestele turvatunnet ning peredele teadmist, et nende lähedased on heades kätes.

Jõulueelsel ajal on põhjust heita pilk selle maja argipäeva. Hooldekodu personal ja sealsed elanikud kujundavad koos miljö, kus on ruumi rahulikuks olemiseks ning kus inimese vajadusi märgatakse ja arvestatakse.

Vestlesime hooldusjuhi **Mariann Saarega**, et avada Hageri hooldekodu igapäeva ja rääkida lähemalt maja tööpõhimõtetest ning inimestest, kes selle toimimise taga seisavad.

Hageri hooldekodu päev algab tihti veel enne päikesetõusu. Maja ärkab koos esimestega, kes juba vaikelt oma tubades liiguvad. „Hommi­kud algavad meil rõõmsalt,“ selgitab hooldekodu hooldusjuht Mariann Saar. „Kui hooldaja hõikab: „Kuidas magasin, tüdrukud?“, siis tavaliselt vastatakse sama rõõmsalt vastu. See on pisiasi, aga loob päeva algusesse nii palju soojust,“ lisab ta.

Hommi­kustes toimetustes tegutsevad hooldajad, õed, tegevusjuhendajad ja tugipersonal koos nähtamatu meeskonnana, kes tagab, et elu hooldekodus kulgeks sujuvalt. „Igäi­hel on oma roll, mis loob koos tervikliku, toimiva kodu,“ ütleb Saar. Kõõgist levib hommi­kusõõgi lõhn, toad seatakse korda ning seejärel kogunevad elanikud võimlemiseks või käelisteks tegevusteks. Õhtuti teeb personal veel viimase rahuliku ringi, et veenduda, et iga inimene on hoitud.

Vestluse jooksul rõhutab Mariann Saar korduvalt, et hooldekodu südameks on inimlik väärikus. „Hea hooldekodu peab tagama turvalise ja austava elukeskkonna. Iga inimene peab tundma, et teda märgatakse ja temaga arvestatakse,“ sõnab ta. Hooldusplaanid ei ole jäigad tabelid, vaid „elavad dokumendid“, mis muutuvad koos elaniku vajaduste ja harjumustega.

Saar ütleb, et hooliv ja tähelepanelik lähenemine peitub sageli väikestes detailides. „Kui me teame, millist muusikat inimene hommikul kuulata soovib või millisest tassist ta oma kohvi juua eelistab – just sellised pisiasjad teevad elu siin kodusemaks,“ selgitab ta. Ka puhkeaeg, liikumisvajadus ja vaikus on individuaalsed.

Ettevalmistused jõuluajaks. Fotod: Hageri hooldekodu kogust

„Kui keegi soovib magada kauem või jalutada enne lõunasööki, siis püüame seda alati võimaldada,“ lisab ta.

Viimaste aastate muutused on hooldekodude tööd märgatavalt kujundanud. „Elanikud saabuvad meile varasemast suurema hooldusvajadusega,“ nendib Saar. „Rohkem on kroonilisi haigusi ja dementsusega seotud väljakutseid. See nõuab töötajatelt meditsiinilisemat oskusteavet ja pidevat koolitust.“ Samas on kasvanud vajadus inimese elu- ja väärtusloo tundmise järele. „Inimest ei vaadata enam ainult diagnoosi kaudu. On oluline teada tema harjumusi, iseloomu ja seda, mis talle rõõmu valmistab.“ Ka perede roll on tugevnenud. „Lähedased ei ole meie jaoks kõrvalvaatajad, vaid partnerid. Nad teavad oma inimest kõige paremini ja on osa meie hooldevõrgustikust.“

Hageri hooldekodu õhkkonda iseloomustab rahu. Saar selgitab, et see ei teki isenesest. „Rahu tuleb suhtumisest – sellest, kuidas me inimestega räägime ja kuidas üksteist hoiame.“ Tema sõnul on oluline, et suhtlus oleks sõbralik, rahulik ja julgustav.

Samavõrd oluline on füüsiline keskkond: valgus, puhtus, tuttavad esemed. „Me töötame nende kodus, mitte vastupidi. See teadmine kujundab meid iga päev paremaks hooldajaks.“

Saar rõhutab, et hooldekodu meeskond loob maja energia ja turvatunde. „Kui töötajad tulevad hommikul naeratusega, kandub see kohe elanikele üle.“ Rasketel päevadel on oluline, et ka töötaja saaks end välja rääkida. „Kõik emotsioonid ei jää ukse taha – töötame inimestega ja tunne­me kõike nende kõrval.“

Tasakaalu aitavad hoida meeskonna väljasõidud. „Kord aastas läheme loodusesse või muuseumisse. See aitab meeskonda uuesti kokku tuua.“

Hageri hooldekodu tegevused sünnivad sageli elanike ideedest. „Sel suvel soovisid mõned proud taas näppe mulda pista. Mõtlesime lahenduse ja kohe said nad endale maitsetaimede kastid,“ meenutab Saar. „See väike soov tõi nii palju rõõmu.“

Saar tahab vallarahvale edasi anda ühe mõtte: „Hooldekodu on kodu inimestele, kes on elanud täisväärtuslikku elu ja kes vääri­vad jätkuvalt soojust ja tähelepanu.“

Ta räägib ka kogukonna tähtsusest: „Iga soe sõna ja mõistev pilk on meile oluline. Olen tänulik, et kogudused ja lasteaialapsed käivad eakatele rõõmu pakkumas – see puudutab neid sügavalt.“

Tema südamesse on jäänud ühe vallaelaniku lihtne žest: „Kui keegi tõi jõulude ajal igale elanikule ja töötajale purgi mett, särasid eakate silmad hommikul nii soojalt – see oli väike asi, aga neil oli tunne, et keegi tõesti mõtles nende peale.“

Kui küsida, kust tuleb kindlus, et ta teeb õiget tööd, vastab Saar pikemalt mõtlemata: „See on hetk, kui inimene ütleb: „Aitäh, et sa tulid ja leidsid mu jaoks aega.“ Või kui lähedane tunnistab, et tunneb oma pere­liikme siin hoituna.“

Ta meenutab hiljutist olukorda haiglas: „Arst ütles, et ta hea meelega ei saadaks üht prouat tagasi, aga proua soovis nii väga koju, Hageri hooldekodusse. Kuidas sa ütled ei? Kui eakas ütleb: „Ma olen kodus,“ siis see ongi kõige olulisem.“

Saar ütleb, et tema töö on õpetanud talle kannatlikkust ja tähelepanu: „Iga inimene tahab, et teda kuulataks ja et temaga arvestataks – isegi siis, kui haigus on võtnud osa võimetest. Olen õppinud nägema inimest, mitte sümptomit.“

Vestluse lõpuks ütleb Saar sooja kindlusega: „Hageri hooldekodu on minu jaoks eriline koht. Siin on inimesed, kelle eest hoolitsemine on minu südameasi. Mul on tunne, et mind usaldatakse ja oodatakse – ja see on kõige suurem tunnustus.“ Ta lisab: „Kuigi olen siin töötanud juba kaua, meeldib mulle endiselt see töö, mida teen.“

Mariann lõpetab sõnumiga: „Hoidkem üksteist. Külastage oma lähedasi ja leidke aega olla kohal. Soovin kõigile rahulikku jõuluaega.“

Merle Beljäev
avalike suhete nõunik

Kohila kogukonnakeskuse tutvustuspäev tõi raamatukokku oodatust rohkem huvilisi

Kohilas on alanud ettevalmistused uue kogukonnakeskuse avamiseks. Jaanuaris 2026 avatakse vanas vallamajas (Vabaduse 1/1) avatud kogukonnakeskus, kuhu tulevad ruumid valla seltsingutele, seeniorite päevakeskusele ja päevahoiule ning erivajadustega inimeste tugikeskusele. 27. novembril tutvustati raamatukogu saalis vanemaealistele, mida keskus neile pakkuma hakkab. Kohale tulnud inimeste hulk ületas korraldajate ootusi ja kinnitas, et keskust on Kohila vallas väga vaja.

Kogukonnakeskuse tugevuseks saab olema selle ligipääsetavus – hoone paikneb alevi südames ning on varustatud kaldteede ja invalamidusega. Seenioride päevahoid hakkab tööle esmaspäevast reedeni kell 8–17, vajadusel kauemgi. Teenus on mõeldud eakatele, kelle eest peab pere igapäevaselt hoolt kandma. Päevahoid pakub hooldajatele vajalikku hingamisruumi ning loob eakale positiivseid kogemusi ja seltskonda. Hoius tegeleb eakaga valla sotsiaalosakonna vastava ettevalmistusega hooldaja. Vajaduse korral saab vald korraldada eaka hommikuse toomise hoidu ja õhtul tagasi koju viimise. Teenusele pääsemiseks palutakse lähedastel pöörduda valla sotsiaalosakonna poole.

Kohila päevakeskusest saab kooskäimise koht valla eakatele. Seal hakkavad toimuma eakate vajadustele vastavad õpitoad, kinoõhtud, väljasõidud, kehakultuurisündmused ja palju muud. Päevakeskuse plaanitud lahtiolekuajad on E–R kell 10–16. Samasse majja on kavandatud ka Eakate Nõukoja tegevus, kuhu on oodatud kõik valla eakad, kes soovivad anda omapoolse panuse valla käekäiku, tehes ettepanekuid volikogule ja vallavalitsusele.

Tutvustuspäeva üks meeleolukamaid hetki oli hoidiste mekkimine. Žürii ja publiku sõbralik tähelepanu tõi parimatele hoidistele auhinnad ning kõik osalejad said tänukirja.

Üleskutse tehti ka kogukonnakeskuse hoonele uue nime leidmiseks. Oodatud on lühikesed ja tähenduslikud nime­ideed, mida saab edastada valla sotsiaalosakonnale, helistades Angelika Prozelele tel 5696 2991.

Vallavalitsus tänab kõiki toredaid eakaid, kes nii suurel hulgal kohale tulid, kaasa mõtlesid ja tagasisidet jagasid. Keskuse avamiseni on jäänud vaid kuu.

Päevakeskuse jaanuari ja veebruari programmi paneme ülesse Coopi ja Grossi kauplusesse, valla ajalehte, kodulehele ja Facebooki ülesse hiljemalt 10. jaanuaril. Alates veebruarikuust hakkame avaldama eeloleva kuu programmi vähemalt kaks nädalat enne saabuva kuu algust.

Sotsiaalvaldkond soovib tänada kõiki, kes kohtumisel osalesid ja aruteludes kaasa rääkisid. Nii üks-ülele vestlused kui ka laiem arutelu kinnitasid, et liigume õiges suunas.

Kui kellelgi on tekkinud küsimusi päevahoiu teenusele jõudmise kohta, siis võtke meiega julgelt ühendust. Sotsiaal­­töõspetsialistid Liisa Lee (tel 519 8911), Kaisa Högren (tel 5556 0091) ja sotsiaalnõunik Angela Pöder (tel 5556 0086) aitavad heameelega kaasa mõelda ja vastavad teie küsimustele.

Meiega võib ühendust võtta ka juhul, kui te üritusel ei osalenud, kuid soovite saada täiendavat infot!

Peatse kohtumiseni juba kogukonnakeskuses.

Aivar Roop
arendusnõunik
Angela Pöder
sotsiaalnõunik

Foto: Merle Beljäev

Seminar: kuidas tootmisettevõtte saab suurendada müüki internetis tehisintellekti abil?

Praktiline koolitusseminar tootmisettevõtjatele 20. jaanuaril 2026 kell 10.00–16.00 Tohi Distillery Külustuskeskuses (Viljandi mnt 43, Kohila). Koolitaja on Marika Juusu, Proua Ekspert / Veebikool.ee.

Eesmärk

Koolituse eesmärk on aidata tootmisettevõtjatel mõista, kuidas kasutada tehisintellekti (AI) ja müügitunnelite loogikat, et müüa oma tooteid internetis lihtsamalt, efektiivsemalt ja stabiilselt.

Osalejad saavad praktilised tööriistad ja konkreetse tegevusplaani, mille abil alustada või parandada oma veebimüüki ilma kallite agentuuride või keeruka tehnilise ülesehitusega. Päeva lõpus on igal osalejal valmis isiklik müügitunneli plaan, AI-ga loodud tekstid ning selge arusaam, kuidas oma müügitööd konda käivitada.

Sihtgrupp

Koolitus on suunatud tootmisettevõtetele, kes soovivad:

- Alustada oma toodete müümist internetis või seda tõhustada
 - Kasutada AI-tööriistu turunduse ja müügi lihtsustamiseks
 - Lua toimivat ja praktilist müügitunnelit
 - Tösta müügitulemusi ilma pideva käsitsi turundamiseta
- Ühest ettevõttest võib osaleda kuni kaks esindajat.**

Koolitaja Marika Juusu – Proua Ekspert

Marika on koolitaja ja digistrateeg, kes on aidanud kümneid Eesti väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtteid luua toimivaid müügitunnelid, kasutada AI-tööriistu igapäevases turunduses ning süsteemselt kasutada tulemuslikkust digikanalites. Tema koolitused on tuntud praktilisuse, selguse ja kohese rakendatavuse poolest.

Kas olete mõelnud, miks mõned tootmisettevõtted suudavad internetis jõuda oma klientideni iga päev – isegi siis, kui nad ise parasjagu ei tegele turundusega?

Võti peitub selges müügisüsteemis ja oskuses kasutada tehisintellekti, et teha müügitööd lühemaks, lihtsamaks ja parema tulemusega. Internetimüük ei pea olema keeruline ega aeganõudev – vaja on vaid teadmist, kuidas panna erinevad sammud üksteist toetama.

Kutsume teid ühepäevasele koolitusele, mis on mõeldud just tootmisettevõtetele, kes soovivad oma müüki kasvata, muuta turundust selgemaks ning mõista, kuidas AI saab olla igapäevane tööriist, mitte koormav lisasamm. Päeva jooksul loome koos praktilise müügitunneli kavandi ja paneme paika tegevused, mida saab alustada juba järgmisel nädalal.

Ajakava

9.45–10.00 Kogunemine, re-

gistreerumine, kohv ja suupisted

10.00–10.45 — Mis on müügitunnel ja miks see töötab? Selgitame lihtsas keeles, kuidas müügitunnelid toimivad ning millised sobivad tootmisettevõtetele. Arutame levinumaid vigu ja toome näiteid Eesti ettevõtetest.

10.45–11.00 — Paus

11.00–12.00 — AI aitab valida müügistrateegia ja koostada plaani. Kasutame ChatGPT, Claude'i või Gemini't.

AI abil valime iga ettevõtte jaoks sobiva tunneli ning pane- me kokku isikliku tegevusplaani:

- Müügikanali valikud
- Vajalikud tööriistad (nt WooCommerce, MailerLite)
- Sammud, millest esimesena alustada

12.00–12.45 — Lõuna

12.45–13.30 — Turundus- pühholoogia lihtsas keeles

Arutame, mis paneb inimesed veebis ostma ja kuidas mõjutada ostuotsuseid ilma allahindlusteta. Räägime ostumotiividest, usalduse loomisest ja lihtsatest võtetest, mis tõstavad ostumäära.

13.30–14.30 — AI-ga sisu loomine

Õpime, kuidas AI abil kirjutada:

- Tootekirjeldusi
- Reklaamtekste
- Kodulehe sisu
- E-kirju ja hüljatud ostukorvi teateid
- Loomes sisutekste, mida saab kohe oma müügitunnelis kasutada

14.30–14.45 — Paus

14.45–15.30 — Kuidas aru saada, kas müügitunnel töötab?

Uurime kolme peamist näitajat, mis näitavad tunneli toimivust. Analüüsime näite põhjal WooCommerce'i ja lihtsaid mõõdikuid, millega iga ettevõtja hakkama saab.

15.30–16.00 — Kokkuvõte ja 7-päevane tegevusplaan

Koostame konkreetse tegevusplaani, mida saab hakata ellu viima kohe pärast koolitust.

Osalustasu: 25 €

Osalevatele ettevõtetele rakendatakse vähese tähtsusega abi (VTA). Lisainfo: Riigiabi info.

Vajalik eelregistreerimine! Kohtade arv piiratud!

Registreerimine on avatud kuni 15. jaanuarini 2026 või kuni kohtade täitumiseni lehel raek.ee

Täpsem info:

Marek Jallai

Ettevõtluskonsultant, SA RAEK
marek@raek.ee
Tel 509 3120

Seminari korraldamist kaasrahastab Euroopa Liit projekti “Araktiivne Raplamaa ettevõtluskeskkond” raames.

Naiskodukaitse korraldatud õppus „Tormilatern 2025“ tõi Kohilasse tervikliku kriisiõppuse – koostöö osutus võtmeteguriks

Kohila vallas toimunud evakuaatsiooniõppus „Tormilatern 2025“ oli Kohila jaoks senise mastaabi poolest üks põhjalikumaid. Harjutuse korraldajaks ja meetoodiliseks vedajaks oli Naiskodukaitse Raplamaa ringkond, kelle juhtimisel avati ja käigus hoiti kahte evakuaatsiooni kohta – Kohila Spordikeskust ja Hageri Rahvamaja. Õppuse eesmärk oli harjutada evakuaatsiooni rühma toimetamist. Samuti koostööd Kohila omavalitsuse kriisistaabi ja erinevate partnerite vahel ning nende suutlikkust tegutseda keerulises kriisiolukorras.

Evakuaatsioon ei ole kunagi ühe organisatsiooni tegevus – see on alati ühine eesmärgipärane tegutsemine. Kõigi koostööpartneritele ühine ülesanne oli luua raamistik, kus osapooled saaksid oma pädevusi proovile panna.

Eesmärk: õppida toime tulema päris kriisi rütmis

Naiskodukaitse jaoks oli õppuse keskne siht selge: harjutada reaalse evakuaatsioonisündmuse lahendamist ning katsetada koostööd partneritega. Valla kriisikomisjon näitas head valmidust, mida tõdes viimasel kriisikomisjoni koosolekul ka korraldaja oma sõnavõtus, nimetades vallaalalise meeskonda professionaalseteks ja toetavateks partneriteks.

Kõige keerulisem oli leida piisav arv vabatahtlikke evakueeritavaid. Küll aga õppuse lõppedes tuli inimestelt positiivset tagasisidet, et soovitakse edaspidi osaleda sellistel üritustel ja anda võimalus kogukonnana tugevust kasvatada.

Realism, mis oli vahel ka meelega üle võlli

Õppuse stsenaarium oli ühtaegu nii tõepärane kui ka eesmärgipäraselt pingeliseks keeratud. Kõik mängusituatsioonid ei oleks päris kriisis korraga tõenäolised, kuid nende eesmärk oli treenida meeskonda raskemate olukordade jaoks.

Näiteks pandi meditsiini meeskond proovile olukorraga, kus lühikese aja jooksul saabus järjestikku seitse kannatanut – kõik erinevate tõsiste probleemidega. See oli justkui erakorralise meditsiini vastuvõtuala. Päriselus ei oleks selline kombinatsioon realistlik, kuid treeninguna oli see väga vajalik.

Üks stsenaariumitest puudutas ka politsei reageerimist: päevasel ajal sai evakuaatsiooni rühm politsei tuge, kuid õhtul pidid nad mängus lahendama ühe keerulise situatsiooni juba täiesti iseseisvalt. Päris kriisis ei jätkaks politsei evakuaatsiooni kohta abita, aga õppusel oli eesmärk treenida ka

Eavkueeritavate registreerimine.

iseseisvat tegutsemist.

Kriisikomisjoni tagasiside koosolekul rõhutasid osapooled, et õppus oli vajalik ja kasulik ning koostöö Kohila valla, Päästeameti, Politsei- ja Piirivalveameti, Naiskodukaitse, Kaitseliidu, Kohila Maja meeskonnaga, evakuaatsiooni kohtade pidajate ja muude asjaosalistega sujus hästi. Kõik partnerid täitsid oma eesmärgipärasid.

Samuti ilmnis õppuse käigus, et teineteise tundmine ja rutiinid vajavad edasist harjutamist. Just sellepärast on oluline, et kriisivaldkonna alaseid õppusi jätkataks, sealhulgas väiksemate lauapõppude ja regulaarsete kriisikomisjonide ühisarutelu- dena.

Kohila Spordikeskus – ideaalne evakuaatsiooni koht; Hageri Rahvamaja – oluline alternatiiv

Evakuaatsiooni kohtade sobivuse osas oldi üksmeelsed: Kohila Spordikeskus on evakuaatsiooni kohana väga hea ja praktilise ülesehitusega, kergesti juurdepääsetav ning mitmete lisavõimalustega. Selle planeering, ruumide paigutus ja mahutavus võimaldavad suurtel inimhulkadel toimetada üheaegselt, ilma ummikuteta.

Hageri rahvamaja täitis teistsuguse, aga sama vajaliku rolliga. See on sobiv koht väiksematele gruppidele ja neile, kellele on vaja pakkuda eraldatamat, rahulikumat keskkonda. Õppusel osutus see sobivaks just erivajadustega evakueeritavate tarbeks.

Tugevused, väljakutsed ja tegelikud õppetunnid

Õppusel tuli esile ka mitmeid arengukohti ja õppetunde. Ajasurve evakuaatsiooni koh-

Vabatahtlikud evakuaatsiooni kohas aega sisustamas.

tade avamisel oli märkimisväärne ning vabatahtlike puhkerezim vajab paremat läbimõtet. Kõigi osapoolte omavaheline infohaldus tuleb ühiselt läbi mõelda ja kooskõlastada, et kõik oleksid ühel lehel. Lisaks selgus, et vabatahtlikele tuleb edaspidi anda põhjalikum ja selgem ülevaade tulevatest potentsiaalsetest olukordadest.

Õppus tõi ka mitmeid rõõmustavaid hetki. Üheks neist oli Kaitseliidu ülema kindralmajor Ilmar Tamme ootamatu, aga väga tähenduslik visiit.

Teiseks suureks rõõmuks nimetas evakuaatsiooni rühma juht Viisimaa rühma sisemist tugevust: „See meeskond on paari aastaga kokku kasvanud ja näitas seekord väga professionaalset, küpsset tegutsemist. Nad ei mänginud õppust – nad töötasid nii, nagu oleks tegemist olnud päris olukorraga.“

Sõnum Kohila elanikele

Kriisivalmidus ei ole ainult ametkondade ülesanne, vaid kogukonna ühine võimekus. Iga inimene, kes õppusele tuli, aitas tõsta kogu piirkonna turvalisust.

Täname siiralt kõiki vabatahtlikke, osalejaid ja partnereid, kes panustasid õppuse õnnestumisse.

Merle Beljæev
avalike suhete nõunik

2026. aastal on ettevõtlusele suunatud LEADER toetusmeede: Ettevõtluse konkurentsivõime tugevdamine (investeeringud) e-PRIAS avatud 16.-30.03.2026.

Toetatakse Raplamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonnas registreeritud ja tegutsevate (enne taotluse esitamist tegutsenud vähemalt ühe majandusaasta) mikro- ja väikeettevõtete (sealhulgas ka FIE-de) tootmiseks ja teenuse osutamiseks vajalikke investeeringud, mis paiknevad püsivalt Raplamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonnas (välja arvatud seadmed, masinad ja sõidukid teenuse osutamiseks).

Toetuse määr abikõlbulike kulude maksumusest on kuni 60%, maasti-

ku- ja mootorsõiduki soetamise puhul kuni 30%. Maksimaalne toetussumma ühele toetuse taotlejale ühes voorus on kuni 50 000 eurot ja minimaalne toetuse summa on 5 000 eurot. Projektitoetuse minimaalne määr on 15% toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest. Projektijuhtimine kuni 5% abikõlblikust kulust (ruumide või hoonete ehitamise, parendamise, rekonstrueerimise projekti puhul).

Abikõlblikud taotlejad investeerin- gutoetuse puhul on tegevusrühma tege-

vuspiirkonnas registreeritud ja tegutsevad (enne taotluse esitamist tegutsenud vähemalt ühe majandusaasta) mikro- või väikeettevõtted ja füüsilisest isikust ettevõtjad.

Detailne info: raplaleader.ee/taotleja-le/taotleja

Lisainfo **Andra Liibek**, telefon 517 4051, e-post: andra.liibek@raplaleader.ee

Kohila paisudest

Siiri Treimann
keskkonnanõunik

Kohila valda läbiv Keila jõgi on Soome lahe vesikonna pikim jõgi Eestis. Aegade jooksul on veetaseme tõstmiseks rajatud jõele mitu paisu, mis on olnud vajalikud ettevõtete töötamiseks, ent paisude rajamine on rikastanud ka looduskeskkonda ja kaunistanud Kohila elanike elukeskkonda.

Tänase veeseaduse kohaselt loetakse veekogu paisutamist tegevuseks, millega tõstetakse vooluveekogusse ehitatud ehitisega (pais) vooluveekogu looduslikku veetaset rohkem kui 0,3 meetrit ja paisu omanikul või valdajal peab paisutamiseks olema Keskkonnaameti poolt antud keskkonnaluba. Kohila alevis vajavad keskkonnaluba Keila jõel kaks Kohila vallale kuuluvat paisu: Kohila pais (ehk paberivabriku pais) ja Sillaotsa pais.

AS Maves koostas oktoobris 2013 „Kohila Sillaotsa paisul kavandatavate tegevuste keskkonnamõju eelhinnangu”. Keskkonnateabe Keskuse tellimisel tehti Kohila Sillaotsa paisu inventariseerimistegevuste keskkonnamõjude eelhindang töö „Tõkestusrajatiste inventariseerimine vooluveekogudel kalade rändetingimuste parandamiseks“ raames.

AS Maves koostas detsembris 2013 „Keila jõe valgala reostuskoormuse uuringu”. Kalade kohta toodud hinnangust selgub, et allpool Kohila Sillaotsa pai-

su, ripp silla ümbruses, tehti katsepüük 2003. aastal. Registreeriti sõõrsuudest ojasilm ning seitse kalaliiki: trullingut esines arvukalt; haugi, ahvenat ja võldast keskmisel arvukusel ning lepamaimu, hinku ja lutsu vähearvukalt. Kohila alevi põhjaserval, allpool Kohila paisu, tehti katsepüüke 1993. ja 1998. aastal. Mõlemal korral esines väga arvukalt trullingut. Võrreldes ripp silla püügiga kattusid liigid suures osas, piirkonnas puudus vaid hink, kuid särge esines 1998. aasta püükides arvukalt. Kohilast ülesvoolu on kahel korral püütud kalu Lohu paisu all (jõe 68,3 km-l), mis on Sillaotsa paisust ülesvoolu. Lõik osutus kalavaesemaks kui Kohila piirkond. 1993. aastal registreeriti seal kolm kalaliiki: keskmisel arvukusel esines võldast ja haugi ning ahvenat esines vähearvukalt. 10 aastat hiljem (2003) registreeriti samal jõelõigul neljanda liigina luts, kõiki liike esines vähearvukalt.

Hinnangu tulemus osutus järgmiseks: praegune Sillaotsa pais on hea ujumisvõimega kalaliikidele ületatav üksnes suurvee tingimustes. Varast kuderännet tegev haug võiks siin olla eelistatud seisus. Kaladele normaalse rändetingimuste tagamiseks oleks vajalik paisu likvideerimine või kujundamine kärestikuks. Sellel oleksid järgmised positiivsed mõjud:

- Kaladel avaneks vaba liikumisvõimalus üles- ja allavoolu;

- tekiks juurde elupaigaliselt väärtusliku kärestikuala;
 - madalvee ajal paraneksid jõelõigul gaasi- ja temperatuurirežiim.
- Keskkonnaamet andis 2024. aasta lõpul vallavalitsusele teada, et lähtuvalt Euroopa Liidu õigusaktidest ja 2022–2027. aasta kehtivast veemajanduskavast, ei tohi paisud takistada kalade vaba liikumist. Seega tuleb paisude juurde tagada kaladele läbipääsud. Kui aga läbipääsude tagamine pole võimalik, tuleb paisutus likvideerida.
- Vallavalitsus on nõustunud paisude juurde kalapääsude rajamisega ja teavitanud Keskkonnaametit, et paisutust soovitakse maksimaalselt säilitada. Keskkonnaametist anti teada, et kalapääsude rajamist korraldab (projekteerib ja rahastab) Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK). Viimaste andmete alusel võib eeldatavalt 2026. aasta mais näha, millised lahendused on RMK poolt kalapääsude rajamiseks projekteeritud. RMK-lt saadud lahendusvariantidest teavitatakse vallaelanikke nii valla kodulehel kui ka sotsiaalmeedias. Paisudega seotud tegevuste kohta leiab rohkem infot Kohila valla kodulehelt <https://kohila.ee/keskkond-ehitus-ja-teed/maa-ja-keskkond/loodus-ja-keskkonnakaitse/>.

Paberivabriku pais.

Kuuendike puud: okkad kihisevad nii mõnusalt, kui neid kuulata

Selle aasta aprillis ilmunud Kohila Rohelehes tegime üleskutse panna kirja jutuke sulle olulisest puust ning saata see Rohelehe meeskonnale.

Toreda üllatusena saatsid mõtteid endale tähtsatest puudest terve kuues klass. Oleme tänulikud Kohila Gümnaasiumi loodusainete õpetajale Elsa Vapperile, kes Rohelehe üleskutsele õpilaste tähelepanu suunas ning puude tähtsuse teemat nendega käsitles.

Avaldame valiku Kohila Gümnaasiumi 6. klassi õpilaste meenutusi, mälestusi ja mõttekäike endale tähtsatest puudest.

Ats: Mu lemmikpuu on õunapuu, mis oli suhteliselt suur, kuna seal sai ronida ja õuntest õunamahla teha. See puu asub minu hoovis.

Fred: Elupuu, sest sellel on äge välimus ja see on kuidagi nagu sümpaatne ja see asub mu aias maja kõrval.

Kretlen: Minu oluline puu on minu sünnipuu - Siberi kääbus-seedermänd. See pandi maha, kui ma sündisin. See asub mul Härmakosus, vanaema aias. Seal pole ainult minu puud, seal on ka mu kahe õe puud.

Mirte Lee: Õunapuu, sest siis ma saan õunu süüa ja ta on väga ilus ka, kui ta õitseb, ja ta asub mu maja ees.

Saara Säde: Minu lemmikpuu on minu kodu ploomipuu, see on terve mu elu seal olnud ja seal on väga palju häid mälestusi.

Hannes: Mul oli aias üks õunapuu ning see ei olnud väga suur ega väga väike. Suvel sai seal peal ronida, sai õunu riisuda ning talvel lihtsalt ronida. Kahjuks aga saagisime selle maha ja nüüd on seal lihtsalt känd.

Pärtel: Kodus kasvav kuusepuu, sest seal on hea ronida.

Leenakadri: Minu olulisem puu on lasteaia, millel ma kogu aeg ronisin. See oli väga eriline puu, millel me kogu aeg sõpradega mängisime. Head mälestused. See on männipuu, millel oli väga hea turnida.

Kristjan: Mänd, sest see asub tavaliselt ranna ääres metsas ja kui tuul puhub, siis need okkad kihisevad nii mõnusalt ja eriti, kui sa rannas oled ja kuulad seda. Ja sellises metsas on mõnus seeni otsida ja niisama kõndida.

Adeli: Vaher, mis mu kodu juures on, on minu jaoks oluline puu. Ma mäletan, kui ma noorem olin, riisusin emaga lehti, kus vahtralehti oli kõige rohkem. Kui mu ema riisumise lõpetas, siis ma hüppasin sinna vahtralehe hunnikusse. See oli tore mälestus minu jaoks.

Simon: Õunapuu, mille ma sain endale 6-aastaselt ja see asub minu kodus. Sealt saab väga häid õunu ja sellepärast on oluline puu.

Reena: Minu jaoks oluline puu asub minu krundi peal ja selleks puuks on vaher. See vahtrapuu on mulle sellepärast oluline, kuna mina ise panin selle mulda seemnest, mille võtsin vahtranina seest. See puu ongi mulle sellepärast oluline, sest see on minu puu, mille olen ise kasvatanud, kuigi see on alles väga väike.

Oliver: Minu õunapuu, mis kingiti mulle, kui ma sain 7-aastaseks. See puu on mulle oluline, sest ma olen aastate jooksul näinud seda kasvamas.

Sander: Tamm, sest see istutati kui ma sain 1-aastaseks. Tamm asub Juurus.

Sandra: Minu jaoks on oluline üks vana kask, mis kasvab meie perekonna sõprade maakodu aias. See on puu, mille all me väikestena teiste lastega mängisime ja kiikusime sinna seotud kõiel.

Emma: Minu jaoks oluline puu on tammepuu, mis kasvab mul õue keskel ja see on minu jaoks oluline, kuna mul on selle puu lähedal häid mälestusi.

Hegert: Minu jaoks on oluline puu minu kodu juures olev kasepuu, sest sealt saab mahla.

Robin Mikael: Suur puu, mis asub mu vanaema ja vanaisa juures, see kasvab välja vanast talu majast. Väiksena ronisin seal ja mulle tehti ka sellest puidust igasugusi mänguasju.

ÜLESKUTSE

Kohila Keskkonnahariduse Keskus kutsub ka sel korral lugejaid üles saatma meile fotot kõige vahvama ja ägedama puust koos väikese arvamusega, miks see Sulle meeldib!

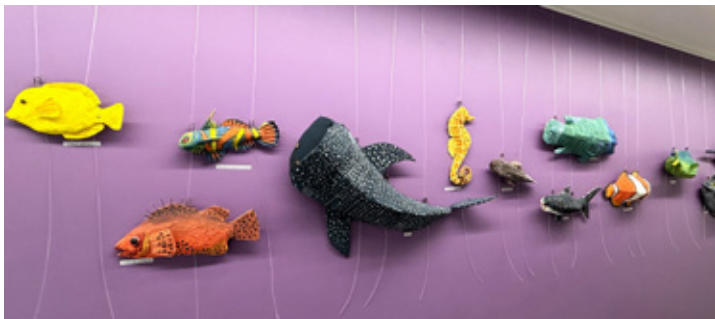
Fotod ja tekstid palume saata e-posti aadressile khk@kohila.edu.ee.

Maailma kalad Kohila Gümnaasiumi seinal

Kohila Keskkonnahariduse Keskus

Irene Volk

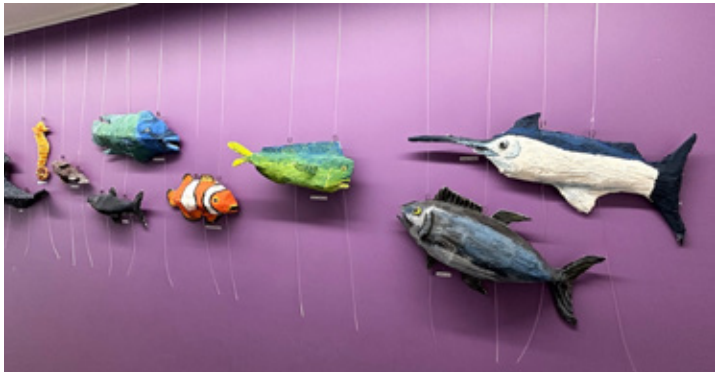
Kohila Gümnaasiumi loodusainete õpetaja Triin Tõrva juhendamisel valmis 7. klassi õpilaste eriline värvi- ja vormirohke kalade näitus. Sünergia kahe õppeaine – loodusõpetuse ja kunsti – vahel viis vahva tulemuseni. Valmisid kolmemõõtmelised kalaliikide mullažid.

7. klassi õpilaste valmistatud kalamulažid. Juhendaja õp Triinu Tõrv.

Harilik kuldmakrell. Valmistasid Kennet Teeääre, Robin Ernits, Simon Vesiallik, Kevin Tähe.

Kalamulažide näitus Kohila Gümnaasiumis, 7. klass. Foto: I. Volk

Jooneline merihobuke. Valmistasid Hugo Bert Vahemets, Kaspar Matt, Marko Sammul, Raiko Kenet Laas.

Miks kadusid Angerja ojast vähid?

Looduskaitsja lood II

Hetti Kask

Looduskaitsja lood
Lugu 2

Aasta oli siis 1984, kui juulikuus saadeti Keskkonna ja Metsanduse ministeeriumist Mahtsa RV metsamajandisse vähi kontrollpüügi load. Eesmärgiks oli välja selgitada vähile sobilikud veekogud. Korralduslik organiseerimine ja vastutus jäi minu õlule.

Pahklas vanemad inimesed tuletasid ikka kahetsusega meelde, kuidas nende lapsepõlves Angerja oja kubises vähkidest, mida siis püüti ning vankrite ja korvidega Tallinna turule viidi ja saadi nende eest kena sissetulek. See oli väga hea teenistus, eriti lastele.

Veekogu elurikkusest andis aimu ka see lugu, kus kevadise suurvee ajal püüti ja soolati pere kohta vähemalt üks vaaditais haug, mida siis suvises heinaajal heinalistele kartuli kõrvale söögiks pakuti.

Nende nostalgiliste mälestuste põhjal tekkis kindel soov välja selgitada, kus kohta see elurikkus kõik kadunud on, sest ojasse vaatad nagu tühja kaevu.

Angerja vasallilinnusest ülesvoolu oli läbi viidud maaparandus, mille käigus Angerja ojast oli saanud sirge, madal ja kiirevooluline kraav. Kraav juhtis küll kiiresti ära kevadise suurvee, kuid vähkidele ei olnud ta enam sobilik elupaik. Sirges ja madalas kraavis jahtub vesi nii maha, et vähi mari ei saa areneda. Arenguks vajab mari detsembrikuus veekogu põhjas temperatuuri +6 kraadi ja kui seda ei saavuta, siis järelkasvu ei tule.

Vähirikkuse hoidmiseks tehti veel üks

pingutus. Nimelt projekteeriti kogu Tamiku metskonna metsamaa parandusobjekt selliselt, et eesvooluks oli Nabala suund, mitte Pahkla. Põhjenduseks oli, et Angerja oja on vähijõgi. Kuid kahjuks ei tulnud sellest pingutusest positiivset tulemust, sest vähid ikkagi kadusid.

Pahkla maanteesillast allavoolu jäeti maaparandusprojekti käigus 3 km pikusel lõigul oja looduslik seis puutumata, lootes et selles osas saavad vähid rahulikult kasvada ja levida laiali teistesse oja osadesse, kus elupaigad olid maaparandusega rikutud. Ja see puutumata ala oli suurepärane piirkond, kus oli palju jõekääre, lookeid, sügavaid osasid ning allikaid. Jõe kaldal oli võsa paiguti nii tihe, et inimesel oli äärmiselt raske kallast mööda liikuda. Lisaks takistasid liikumist põlvkõrgused tarnamättad, nn Pokumaa. Tingimused olid vähkidele ideaalsed, kuid sellel vaatamata oli oja vähkidest tühi.

Kuid et oli kindel soov teada saada, kuhu on kadunud vähid, siis sai tehtud üksjagu korralduslikku eeltööd, tellitud metsamajandist buss ja hõigatud maha, et nüüd läheb vähi kontrollpüügiks. Üleskutsese vastasid huvilised metsamajandi kontoriga, Tammiku metskonnajärelevalvetöötajad ja metsapunkti mehed. Kaasa võeti vähinatad ja nattadele söödad. Vähkide püüdmiseks olime varustatud seitsme eri liiki söödaga, kuhu kuulusid nii metssea maks ja erinevate ulukite liha, kuid katsetatud sai ka suitsuvorstiga. Vaatamata suurele hulgaletajatele ja püügivahendite hulgaletajale ning mitmekesistele söötadele ja hõrgutistele, ei saadud ühtegi vähki.

Jõudes püügivahenditega allavoolu kõige kaugema sillani, panime ka sinna natad sisse. Selleks tuli pikkades kummikutes trampida kaldaäärses mudas. Ootamatult hakkas meie müttamise tulemusena levima muda seest suur sillerdav õlilaik ja õhku paiskus naftaproduktide lõhnabukett. Läksime kõrvalolevast majast küsima, et mis värk selle õliga ojas on. Peremees oli alguses kidakeelne, kuid lõpuks rääkis ära, mis tegelikult oli juhtunud.

Oli avalik saladus, et Pahkla metsas Eestimaa Kivide Kuninga juures on vene sõjaväelaste raketibaas. Kaardi peale oli sellele kohale kantud nimetus „Pioneerilaager“, kuid tegelikult asus seal maaõhk tüüpi raketikompleks S 200. Sealt sõjaväeosast sõitis välja ZIL autokraana ja tahtis kitsukest silda ületada, kuid ebaõnnestunud ning sõjaväelased keerasid autokraana sillast mööda Angerja ojasse kummuli – just sellesse vähkide arenguks jäetud loodusliku ala ühele parimale kohale. Kaks päeva vedeles auto ojas ning kõik õli ja kütus, mis mootori karteris, käigukastis ning kütusepaakides oli, see ka vette voolas ning allavoolu läks ja mudasse ning jõekäärudes settis. Sellega muutus süvendamata oja osa vähkidele elupaigana kõlbmatuks.

Paaril järgneval aastal käisin õliprodukte saanud oja osa vähimõrraga kontrollimas ja leidsin süvendamata oja osa kaugeimas punktis paar elusat vähki, kuid ei rohkemat. Praegust seisut ei tea, kas 40 aastat on asja paremaks muutnud ja bakterid reostuse ära lagundanud.

Selguse tooks uus kontrollpüük.

Mähkur, nulud ja pestitsiidid

Tõlkis Laura Välik

Puude aastarõngad näitavad, et pisiliblikate hulka kuuluv mähkurlane *Choristoneura fumiferana* (ingl k *spruce budworm*) on Põhja-Ameerikas vähemalt neljasaja aasta jooksul perioodiliselt kuuski ja nulgusid hävitanud. Kuni eelmise sajandini ei pööranud keegi sellele erilist tähelepanu. Puidutööstuse jaoks oli väärtuslik valge mänd, samas kui kuuske ja nulgusid peeti „umbrohuks“. Ent lõpuks olid viimased ürgmännid kadunud ja puidutööstus pidi vaatama kuusked ja nulgude poole. Äkitselt hakati selles pisiliblikas nägema tõsist kahjurit.

Nii pritsiti alates 1950. aastatest põhjametsi selle mähkuri tõrjeks DDT-ga. Hoolimata pritsimisest kordus puhang igal aastal uuesti. Iga-aastaseid pritsimisi jätkati 1950., 1960. ja 1970. aastatel, kuni DDT keelustati. Seejärel pritsiti fenitrotooni, atsefaadi, Sevini ja metoksüklooriga.

Insektitsiidide ei peetud enam mähkuri probleemi lahenduseks, kuid pritsimist peeti endiselt vältimatuks. „Putukamürgid annavad aega,“ ütles üks metsamajandaja. „Metsahaldur vajab vaid seda – et puud säiliks seni, kuni saeveski on valmis neid vastu võtma.“

1980. aastaks hakkasid pritsimiskulud kontrolli alt väljuma – Kanada provintis New Brunswick kulutas sel aastal 12,5 miljonit dollarit mähkuri „tõrjele“. Murelikud kodanikud protesteerisid maastiku mürkidega läbiimmutamise vastu. Ja priti-

simistest hoolimata hävitas see mähkur ikka ligi 20 miljonit hektarit metsa aastas.

C. S. Holling Briti Columbia Ülikoolist ja Gordon Baskerville New Brunswicki Ülikoolist löid arvutimudeli mähkuri probleemi analüüsimiseks terviku vaatest. Nad avastasid, et enne pritsimisi olid need pisiliblikad enamikel aastatel vaevu märgatavad. Nende populatsiooni olid hoidnud kontrolli all mitmed kiskjad – sh linnud, ämblik, parasiitherilane ja erinevad haigused. Iga mõnekümne aasta järel toimus siiski selle mähkuri puhang, mis kestis kuus kuni kümme aastat. Siis nende populatsioon vähenes, et kord taas plahvatuslikult kasvada.

Kõnealuse mähkuri esimene valik on rünnata nulgusid, teine valik kuuske. Nulg on põhjametsade kõige konkurentsivõimelisem liik. Kui nimetatud pisiliblikas ei kontrolliks nulu levikut, tõrjuks nulg aja jooksul välja nii kuuse kui ka kase ning metsast saaks vaid nulu monokultuur. Iga mähkur *Choristoneura fumiferana* puhang piirab nulu levikut, andes metsas ruumi ka kuusele ja kasele. Aja jooksul liigub nulg jälle tagasi.

Kui nulu levik kogub hoogu, kasvab ka selle pisiliblika arvukuse puhangu tõenäosus mittelineaarselt. Mähkuri sigimisvõime kasvab ebaproportsionaalselt, vastavalt liigi eelistatud toidu kättesaadavusele. Viimaseks päästikuks on kaks või kolm sooja ja kuiva kevadet, mis on ideaalsed mähkuri vastsete ellujäämiseks. (Kui analüüsid vaid üksikisundmust, süüdistad puhangus sooja

ja kuiva kevadet.)

Selle mähkuri populatsioon kasvab oma looduslike vaenlaste kontrolli all hoidmiseks liiga suureks – mittelineaarselt. Teatud piirini toob rohkem mähkureid kaasa kiirema mähkurite vaenlaste paljunemise, kuid ühel hetkel see seos katkeb: kiskjad ei suuda enam kiiremini sigida ning mähkurid hakkavad pidurdamatult levima. Mis algselt oli tugevdav seos – rohkem mähkureid, kiirem röövloomade paljunemine – muutub mitte-seoseks – rohkem mähkureid, röövloomade paljunemine ei kiirene – ja mähkurid levivad takistamatult.

Siis saab puhangu peatada vaid üks – putukas ise, kui ta hävitab oma toiduvaru, tappes nulu. Kui see lõpuks juhtub, kukub mähkurite populatsioon kokku – mittelineaarselt. Tugevdav seos (sigimine) asendub tasakaalustava seosega (nälgimine). Kuused ja kased asustavad uuesti alad, kus varem kasvas nulg, ning tsükkel algab otsast peale.

Mähkuri, kuusked ja nulgude süsteem kõigub aastakümnete jooksul, kuid on stabiilne ökoloogilistes piirides. Nii võib see toimida lõputult. Selle mähkuri põhiline ökoloogiline roll on anda võimalus ka teistel puuliikidel peale nulu ellu jääda.

Küsimus lugejale: Milliseid näiteid sarnasest mõtlemisest võime leida Eestis?

Tõlgitud ingliskeelsest, Thinking in Systems: A Primer by Donella Meadows

Kohila Keskkonnahariduse Keskuse raamatusoovitus

„Meie sisemine loom“ Raivo Mänd
Kirjastus Varrak 2025

See raamat räägib inimese ürgsest bioloogilisest olemusest, mis on kujunenud meie eellaste pika evolutsiooni käigus. Toetudes nüüdisaegsetele teadusuuringutele, õpetab raamat seda bioloogilist olemust ära tundma ja aru saama, millal ning miks see alateadvuse kaudu nii tihti meie tahtmistesse sekkub.

Loodusteadlane Raivo Mänd, kes on

üle 30 aasta õpetanud professorina Tartu Ülikoolis elusolendite käitumise bioloogilisi põhialuseid, kirjutab oma raamatu sisesejuhatuses:

„Igaühes meist pesitseks justkui kaks erinevat inimest – kultuuriline ja bioloogiline. Bioloogilise inimese on kujundanud geenid, mis enamjaolt pärinevad meie iidsetelt esivanematelt ja veel

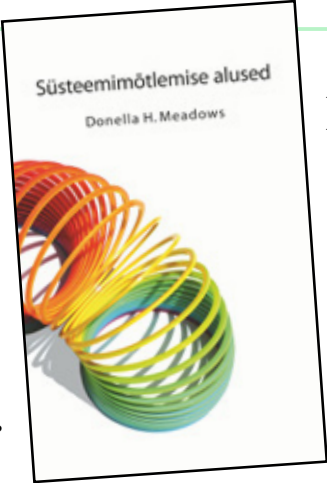

kaugemalt loomariigist“. „Raamatu lehekülgedel on mõningane valik päriselu seiku inimeste elust alates sünnist kuni vanaduspõlveni. Igale seigale järgneb arutus, millist rolli võib kirjeldatud juhul mängida inimese bioloogiline alateadvus ja milline on selle tõenäoline evolutsiooniline algpõhjus“.

„Süsteemimõtlemise alused“

Donella H. Meadows
Aegraja Kirjastus 2025

Süsteemid on igal pool meie ümber – alustades vanivee teekonnast ja lõpetades maailmaga, milles elame. Donella Meadows,

tunnustatud keskkonnateadlane ja süsteemimõtlemise teerajaja, selgitab keerulisi mõisteid läbi lihtsate ja köitvate näidete.

Kes soovib mõista süsteeme, milles elame ja millega igapäevaselt kokku puutume, leiab teejuhi selles raamatus. Tõenäoliselt muudab see raamat täieli-

kult lugeja arusaama maailmast ja annab kasulikud tööriistad nii lihtsamate kui ka keerukamate probleemide lahendamiseks.

Sobib nii algajatele kui ka kogenud süsteemimõtlemise praktikutele, kes soovivad süvendada oma arusaama maailmast. See raamat on kohustuslik lugemine inimesele, kes soovib mõista maailma, milles ta elab.

Hea elu

Laura Välik

Küsimusele „Mida tähendab hea elu?“ võib vastata mitut moodi. Kahtlemata ongi igaühel meist sellele olulisele küsimusele oma vastus. Kuid meie vastustes on ka ühisosa – see kõik, mis tähendab meile inimestena ühiselt head elu.

Minu esimene mälestus hea elu tähendusest on 90ndatest, mil turumajanduse saabumine andis eestimaalastele tõuke hea elu uutmoodi mõtestamiseks. Mäletan, et istusime ema ja õdedega elutoas, meie pere nõukaegse teleri ees – sellise, millele sai rusikaga virutades pildi uuesti selgeks lüüa. Törksaid kanalivahetajaid trotsides sõnas ema tol õhtul, et kui rikkaks saame, ostame puldiga teleka. Nüüd võib lastele nalja teha hoopis ilma puldita kanalivahetusega – täna on Eestimaal kõik pulditeleka-rikkad.

1893. aastal kirjutas prantsuse neoimpressionist ja anarhist Henri Edmond Cross kirjas kaaskunstnikule Charles Angrand: „Me unistame ühiskonnast, kus masinate poolt kergemaks tehtud töö jätab igaühele vabaduse arendada oma kunsti ja oma rõõmu.“ Need olid unistused, mis pidasid hea elu aluseks vabadust luua ja kogeda

Sarnaseid mõtteid jagasid ka teised visionäärid. „Kui me ainult hoiduksime inimtöö raiskamisest ja rakendaksime oma tehnilisi teadmisi tootmismeetodite parendamiseks, vajaksime vaid mõnda töötundi päevas, et rahuldada külluslikult kõik meie vajadused,“ kirjutas Pjotr Kropotkin oma 1898. aasta teoses „Põlud, vabrikud ja töökojad.“

Ka anarhiasse kaldumata võime küsida: kui palju töötunde on masinad paarisaja aasta jooksul inimestelt üle võtnud?

Pesumasin. Ömblustöökoda. Kan-gavabrik. Elekter! Traktor ja kombain. Tolmuimeja. Külmkapp. Dušš ja kraa-nivesi – suisa soe. Keskküte. Kiirkeetja. Kohvimasin. Põrandaküte. Auto – soojenduse või jahutusega. Võimalus reisida

Õhtune õhk (The Evening Air), Henri-Edmond Cross

üle Eesti, ümber maailma või ka kosmosesse (kui rikkaks saame). Pangakaart ja ülekanded (kodust). Telefon. Sõnumid. Valmistoit ja toidukuller. Ratastool ja laseroperatsioonid. Kogu maailma tarkus internetis, tehisintellekt tagataskus. Ja (natukene ajast-arust) pulditelekas.

Kui palju töötunde on masinad aidanud inimestel säästa? Kui palju me ikka töötame?

Unistus ühiskonnast, kus masinate poolt kergemaks tehtud töö jätab igaühele vabaduse arendada oma kunsti ja oma rõõmu, ei ole (veel) ellu viidud. Miks?

Pjotr Kropotkin pakub omast ajast vastuse meie aega: „Seda, mida me nimetame vajalikuks tööks, on suurel määral vaid luksuste tootmine — luksuste, mis muutuvad vajalikuks tõelise heaolu puudumise tõttu.“

Seda, mida Kropotkin nimetas tõeliseks heaoluks, ei ole me veel suutnud saavutada. Sageli tähistab sõna *areng* ainult ‘rohkemat’ — rohkem maju, rohkem asfaltit, rohkem asju, rohkem kaevandusi, kust rohkem materjali kaevandada, ja ka rohkem töötunde. Seega peame küsima: kas üha rohkem pulditelekaid on loonud tõelist heaolu?

Kas üha rohkem liiklust tähendab mü-

ravabamat maaelu ja meelerahu? Üha rohkem kunstvalgust paremat ööund ja imelist tähistaevasse unistamist? Kas üha rohkem uusarendusi jätab alles looduskeskkonna, mis toetab tugevat immuunsüsteemi? Kas toiduküllus tähendab, et kõigil on köht täis? Kas rohkem töötunde tähendab rohkem aega lähedastega ja iseendale? Kas rohkem arengut tähendab igaühele vabadust arendada oma kunsti ja oma rõõmu?

Eestimaal elab täna vähem inimesi kui 90ndatel, kuid kaevandusi (ja pulditelekaid) tuleb üha juurde.

Elame üha kasvavas külluses, kuid ka puuduses – üleliigne tootmine on olnud ka elukvaliteedi taandareng. Me ei ole osanud masinate toel loodud jõukust jaotada võrdsemalt ja kannatame puuduses elamise tunde käes ka siis, kui meil on piisavalt võimalusi oma kunsti ja oma rõõmu arendamiseks. Kas oled kohanud jõukat ja edukat inimest, kes tunneb, et tal on ikka vähe? Et tema ise on kuidagi vähe? Mina olen seda kogenud rohkem kordi, kui oleks soovinud — alati on see kuidagi kurb.

Küsimusele „Mida tähendab hea elu?“ võib vastata mitut moodi. Igaühe elu võib peegeldada just seda vastust.

Alates 1. jaanuarist 2026 kehtib Kohila jäätmejaamas muudetud hinnakiri

Liis Saar jäätmespetsialist

AS Eesti Keskkonnateenused annavad teada, et Kohila jäätmejaamas hakkab kehtima alates 01.01.2026 kuupäevast muudetud hinnakiri. Muudatus on seotud üleminekuga mahupõhiselt hinnastamiselt kaalupõhisele. Jäätmejaam asub Kohila alevis Vetuka tee 13. Jäätmejaam on avatud: E, N, R 10.00-18.00; L 9.00-17.00.

Jäätmeliik	mõõtühik	elanik KM-ga	mitte-elanik KM-ga
Muud mootori-, käigukasti- ja määrdedolid kuni 20 kg	kg	0.00	0.74
Muud mootori-, käigukasti- ja määrdedolid üle 20 kg	kg	0.74	0.74
Segapakendid	kg	0.00	0
Klaaspakendid	kg	0.00	0
Saastunud pakendid	kg	0.00	0.81
Vanarehvid (kuni 8 tk)	tk	0.00	0.00
Puit	kg	0.06	0.09
Ehitus- ja lammutussegapraht	kg	0.15	0.23
Paber ja kartong	kg	0.00	0.00
Klaas kuni 0,3 m3	kg	0.00	0.06
Klaas üle 0,3 m3	kg	0.04	0.06
Rõivad kuni 0,3 m3	kg	0.00	0.30
Rõivad üle 0,3 m3	kg	0.20	0.30
Tekstiilid kuni 0,3 m3	kg	0.00	0.30
Tekstiilid üle 0,3 m3	kg	0.20	0.30
Lahustid	kg	0.00	0.56
Happed	kg	0.00	5.83
Leelised	kg	0.00	5.83
Fotokemikaalid	kg	0.00	5.83
Pestitsiidid	kg	0.00	5.83
Luminestsentslambid	kg	0.00	0.00
Klorofluorosüivesinikke sisaldavad kodumasinad	tk	0.00	0.00
Toiduõli- ja rasv kuni 2 kg	kg	0.00	0.37
Toiduõli- ja rasv kuni 2 kg	kg	0.00	0.37
Ohtlikud õli- ja rasvajäätmed	kg	0.00	0.50
Ohtlikke aineid sisaldavad värvid, trükitvärvid, liimid, vaigud	kg	0.00	0.93
Ohtlikke aineid sisaldavad pesuained	kg	0.00	4.65
Patareid ja akud	kg	0.00	1.24
Elektroonikaseadmed	tk	0.00	0.00
Plastid (märgistatud)	kg	0.00	0.00
Metallid	kg	0.00	0.00
Ravimid	kg	0.00	4.03
Segajäätmed	kg	0.48	0.72
Suurjäätmed	kg	0.00	0.20
Segajäätmed (mittetaaskasutatavad jäätmed)	kg	0.48	0.72

Riidekonteiner asub nüüd Lõuna tänaval

Liis Saar

jäätmespetsialist

Konteinerisse sobivad terved, puhtad ja kuivad riided, peakatted, vööd, kotid, jalanõud, kodutekstiil, sh kardinad, voodipesu, rätikud, lauanõud, kangad, nahast tooted.

Konteinerisse ei või panna suuri vaipu, madratseid, tekstiilist mööblit – tegemist on suurjäätmatega ning need tuleb viia jäätmejaama või tuleb tellida vedu AS Eesti Keskkonnateenustelt.

Elektroonikat sisaldavate tekstiilide (nt hääli tegevad ja vilkuvad mänguasjad ning vilkuvad jalanõud) puhul on tegemist elektroonikajäätmega ning need tuleb viia jäätmejaama. Niisked, märjad, tugeva lõhnaga, hallitanud, kopitanud, koitanud või värviga määrdunud riided tuleb visata segaolmejäätmehaardesse. Hügieeniga seotud kasutatud riided, nt aluspesu, sukkpüksid ja sokid, tuleb visata segaolmejäätmehaardesse.

Kohila naised, kelle tootedisain hoiab nii vett kui maailma

Mirell Vinnal

Kohila Keskkonnahariduse Keskuse spetsialist

Meie keha funktsioneerib kõige paremini siis, kui tarbime piisavalt vett. Ent argitoimetuste keerises ei ole klaasi vett võimalik alati kõikjale kaasa võtta. Seetõttu on saanud meie igapäevasteks kaaslasteks korduvkasutatavad joogipudelid. Mõned neist on kingitud, mõned juhuslikult soetatud, teised hoolega valitud. Ometi kipub päris paljude puhul ette tulema üks ja sama küsimus: kui ohutu, hügieeniline, vastupidav ja keskkonda hoidev see pudel tegelikult on?

Kohila Keskkonnahariduse Keskus on juba kolmandat hooaega läbi viimas mikroplasti programmi, kus abiturientid õpivad tundma mikroplasti allikaid ning leiavad praktilisi alternatiive igapäevastele plasttoodetele.

Üks olulisemaid arutelukohti puudutab just joogipudeleid. Koos noortega analüüsitakse erinevaid joogipudeleid ja moodustatakse neist pingerida: kõige kehvem variant on ühekordne plastpudel, mis eritab kasutamise käigus joogivette mikroplasti. Veidi parem, aga siiski mitte kuigi jätkusuutlik, on tugevast plastist spordipudel. Kõige vastupidavamad ning tervisesõbralikumad valikud on klaas ja metall, kuna need ei eralda kahjulikke aineid, on ümbertöödeldavad ja kestavad hea hoolduse korral aastaid.

Ühe õpilase tähelepanek oli märgiline: pudel võib ju metallist ning keskkonda hoidev olla, kuid pudelipesu on raskendatud nagu iga teise plastpudeli oma. Kitsas pudelikael ei võimalda põhjalikku pesu ning kasutaja kurdab, et hügieen ei ole alati kindel.

Õeldakse, et kui on probleem, siis leidub ka lahendus! Meil tuli vaid mõnda aega selle mõtte ringi käia ja mitte üldse kaugele vaadata, kui märkasime, et vägevad Eesti naised – ja veel meie enda kodukandist Kohilast – on sellele kitsaskohale lahenduse leidnud.

Nad on toonud turule sellise joogipudeli, mis on keskkonda hoidev, kasutajasõbralik ja samas saab ka pudeli sisepinna puhtaks.

Saame tuttavaks Marjaleena ja Lenne-Liinaga, Janu Bottle brändi loojatega.

Kuidas sai alguse idee tuua turule selline joogipudel?

Lenne-Liina: Oleme ise aastaid kasutanud korduskasutatavaid joogipudeleid, kuid ikka ja jälle oli pesemine tülikas ja sageli jäi kahtlus, kas pudel on tegelikult puhas. Kitsastest pudelikaeladest ei näinud hästi sisse ja ajapikku hakkasid pudelid ka ebameeldivalt lõhnama. Sealt kasvas välja mõte tuua turule pudel, mille kõige olulisem omadus on see, et seda saab probleemivabalt ja põhjalikult puhastada.

Milline oli eeltöö ja protsess, et pudelini

jõuda?

Marjaleena: Süvenesime päris põhjalikult joogipudelite hügieeni maailma ja saime kiiresti aru, et see on väga levinud probleem. Pudeleid kasutatakse igapäevaselt, aga nende pesemine ei ole enamasti mugav. Seetõttu jäetakse pesu tihti poolele teele – loputatakse ainult kiirelt veega. Nii hakkavad pudelis arenema bakterid, mikroobid ja hallitus ning pudel muutub kiiresti kasutuskõlbmatuks. See aga nullib korduvkasutatava pudeli mõtte.

Lenne-Liina: Kogusime kokku eksperdi- ja teaduspõhised soovitusel selle kohta, milline on kõige hügieenilisem ja tervisesõbralikum joogipudel. Olulisemad omadused olid: võimalus pudelit korralikult pesta (eeskätt lai suuava ja võimalikult vähesed kitsad detailid), materjal võiks olla roostevaba teras, mis ei eralda kemikaale ega kõrvalmaitseid; ning termosfunktsioon, et jook püsiks värskes ka siis, kui pudel terve päev autos, käekotis või päikese käes seisab.

Kas koostööpartnerite leidmine oli keeruline?

Lenne-Liina: See oli üsna aeganõudev – tehaseid on tuhandeid, aga leida just see üks, mis vastab kõigile meie nõuetele, võttis omajagu aega.

Marjaleena: Meile oli väga oluline, et materjalid oleksid ohutud, testitud ja vastaksid EL-i standarditele. Lõpuks leidsime tehase, kellel on olemas kõik vajalikud rahvusvahelised sertifikaadid ja raportid, mis kinnitavad nõuetele vastavust.

Pudeli põhjas on silikoonist müra- ja libisemisvastane alus. Mis on selle lugu?

Lenne-Liina: Silikoonist alus kaitseb pudelit pöörutuste ja mõlkide eest, mida metallist pudelitel võib ette tulla. Samuti summutab see müra – näiteks koolis või tööl ei kolise pudel lauale asetades.

Marjaleena: Lisaks saab erinevat värvi aluseid kasutades pudeli välimust muuta ja eristada, mis on eriti mugav siis, kui peres on mitu sarnase värviga pudelit.

Pudel, mida saab kasutada kahes osas

Kohila Keskkonnahariduse Keskuse töötajad on saanud Janu Bottle pudeleid testida ning kinnitavad, et toepelteinaga disain hoiab vee, tee või muu joogi temperatuuri kuni kuus tundi.

Suurim võit on aga pudeli keskosast lahti keeratav konstruktsioon, mille abil saab pudeli täielikult puhastada. Lisaks võimaldab see jagada pudeli kaheks osaks, et näiteks teed sõbraga jagada.

Kohila Keskkonnahariduse Keskus soovib avaldada tunnustust ja anda Janu Bottle brändile Maamesilase märgise. See märgis on tunnustus kohaliku ettevõtte teadlikule ja läbimõeldud tootmisainele, mis soosib kestlikke valikuid.

KOHILA KESKKONNAHARIDUSE KESKUS KUTSUB:

Avasta Eesti imetajaid

KAARIKUTE RINGTUURID

kell 11 12 13

Miks on hall-hüljel suured silmad?

Kas šaakal sarnaneb välimuselt rebase või hundiga?

Milline näeb välja üks mägralinnak?

Tule meile külla kogu perega ja avastame koos!

Ürituse ajal on võimalik valmistada endale ka mesilasvahast toidurätik (rätiku panus 2 eurot).

Perepäev 4. jaanuar

TASUTA

KOOLI 1, KOHILA

Riigimetsast võib tuua jõulupuu sealt, kus sel puudub võimalus suureks kasvada

Taas on käes aeg, mil kõigil on võimalus võtta ette retk riigimetsa, et tuua endale pühadeks jõulupuu. Kuuske võib riigimetsast võtta neist kohtadest, kus ta suureks kasvada ei saa: teede ja kraavide servadest, elektriliinide ja vana metsa alt.

Kuusevõtuks sobiva koha leidmisel on abiks RMK äpp ja koduleht rmk.ee/kuuseke. Nii mobiilirakendusest (NB! Äppi tuleb enne metsa minekut uuendada) kui ka kodulehelt leiab veebikaardi, mis positsioneerib kuuseotsija asukoha ning näitab lähimaid kohti, kust jõulupuud võib langetada. Sobiva paiga otsingul tuleb kindlasti silmas pidada, et kuuske on lubatud riigimetsast võtta teede ja kraavide servadest, elektriliinide ja vana metsa alt.

Kaart võib küll vahel sobilikult paigana kuvada ka metsanoorendikuga alasid, kuid sealt jõulupuud võtta ei tohi (v.a kraaviperv või liinialune maa). Noorendiku tunneb ära selle järgi, et puud on seal korrapäraselt hooldatud ning enamasti ühekõrgused.

Kuuske ei tohi võtta looduskaitsealusest metsast. Kaitsealad ja alad, kust jõulupuud võtta ei tohi, on riigimetsa kaardil tähistatud pruuni tooniga ja on piiritletud. Kaitsealad on looduses ka valdavalt siltidega tähistatud.

Kuuse eest tuleb tasuda enne selle mahavõtmist, kasutades mobiili- või pangamakset. Makset tõendav SMS või maksekorralduse kinnitus peaks metsas kaasas olema. Mobiiliga on võimalik kuuse eest maksta **31. detsembrini k.a.**

Kuni meetrine jõulupuu maksab 3 eurot, 1–2-meetrine 8 eurot ning 2–3-meetrine 13 eurot. Osta saab ka kõrgemaid kuuski, mille hinnad on välja toodud RMK kodulehel.

Kuuseost aitab lapsed metsa

Igaüks, kes toob riigimetsast jõulupuu, annab oma panuse laste loodusharidusse – RMK suunab jõulukuuse müügist teenitud samaväärse summa järgmisel kevadel spetsiaalsesse haridusprogrammi.

Eelmise aasta jõulupuu eest teenitud tulu eest pakub RMK alates 24. novembrist kuni detsembri keskpaigani erinevates külastuskeskustes spetsiaalset hari-

dusprogrammi „Jõulupuu lugu“. Tegemist on lasteaia- ja koolilastele suunatud programmiga, millest saab eeldatavasti osa ligi 5000 last. Huvi „Jõulupuu loo“ vastu oli väga suur, nii et registreerudes täitusid kohad paari päevaga.

MEELESPEA

Kuuske valides järgi lihtsaid reegleid:

- Riigimets, kust võid oma jõulupuud otsima minna, on tähistatud tumerohelisega. Kaitsealad ja alad, kust jõulupuud võtta ei tohi, on märgitud pruuniga. Heleroheline on eramets, sealt tohib kuuske võtta vaid kokkuleppel omanikuga. Sinisega on kaardile kantud elektriliinid, mille alt võib samuti kuuske võtta. Vaata kaarti <https://rmk.ee/kuuseke/>.
- Võta puu vaid sealt, kus tal ei ole lootust suureks kasvada: teede ja kraavide servadest, elektriliinide ja vana metsa alt.
- Keelatud on jõulukuuske raiuda metsanoorendikust.
- Jõulukuuske ei tohi võtta kaitsealalt.
- Elektriliinide alt kuuske valides jälgi, et

valitud puu latv oleks elektriliinist vähemalt 3 meetrit madalam. Elektriliini läheduses liikudes ole tähelepanelik, et torm poleks liinijuhtmeid maha mürdnud.

Puu eest hoolitsemine:

- Kui oled puu metsast koju toonud, aga ei plaani seda veel kohe ehtida, hoia kuuske jahedas kohas, näiteks rõdul või garaazis. Nii ei jõua soojus teda kahjustada ja puu püsib kauem värske.
- Ära unusta, et kuusk vajab värske säilitamiseks vett. Kuusetüve lõikepind peab olema kogu aja vees, sest kuivale jäädes moodustub kuuse alla vaigust kork ning puu ei võta enam vett sisse ka siis, kui nõu uuesti veega täita.
- Kui niisugune olukord on juhtunud, tuleb kuusepuu jalast välja võtta ja lõigata tüvi paari sentimeetri jagu lühemaks. Tasub ka arvestada, et esimesel ööpäeval vajab jõulukuusk vähemalt kaks liitrit vett, edaspidi kulub umbes liitrijagu vett päevas.

Kristiina Viiron

RMK kommunikatsioonipartner

Tallinna raekoja platsil särab Kohilas sirgunud jõulupuu

Tallinna Raekoja platsil kõrguv tänavune jõulupuu on pärit Kohila alevist, Rahvamaja tänava eramu hoovist. Sügise lõpus langetati ligi 14 meetri kõrgune kuusk ning viidi spetsiaalse veokiga pealinna. Puu teekonda saatsid traditsiooniliselt jõuluvana ja politsei ning paigaldustöö möödus tõrgeteta.

Konkursile esitatud kandidaatide hulgast osutus Kohila kuusk kõige sobivamaks – see oli hästi ligipääsetavas kohas ning vastas nõuetele nii kõrguse kui ka võratiheduse poolest. Puu omanik Veiko Miggur meenutas, et kuusk istutati tema vanemate poolt 1970. aastatel ning oli koduhoovi lahutamatu osa, kuni muutus liiga suureks ja ohtlikuks.

Raekoja platsil on Kohila juurtega kuusk nüüdseks täies hiilguses ning on üheks pealinna jõuluhooaja keskseks sümboliks.

Merle Beljäev
avalike suhete nõunik

Foto: Artur Ojasalu

Muuda oma kelder tuleohutuks

Vanad mööbliesemed, pappkastid, riided, plastmaterjalid, värvipurgid ja muu sarnane koguvad kortermajade keldrites kiiresti tolmu ning moodustavad kergesti süttiva keskkonna. Keldrites paiknevad sageli elektrikaablid, valgustid ja pistikud, mille isolatsioon võib olla kulunud. Kui need puutuvad kokku tolmu või süttiva prahiga, võib tulekahju puhkeda märkamatuks. Jäätmed ja kasutuskõlbatud esemed võivad lisaks blokeerida uksi või pääsuteid, takistades nii evakueerimist kui ka päästetöid.

Päästeamet on rõhutanud, et korraldatud ja tuleohutud keldrid on Eesti tingimustes parimad võimalikud varjumiskohad olemasolevates hoonetes. Varjumine on vajalik olukordades, kus sinu elu või tervist ähvardab vahetu oht – olgu selleks suurõnnetus ohtlike kemikaalidega, plahvatus, sõjaline rünnak või muu ootamatu sündmus. Varjumise eesmärk on kaitsta end lõõklaine, suitsu, lendavate esemete, kildude ja muu vahetu ohu eest.

Selleks, et keldrid ja trepikojad oleksid jäätmetest puhtad, telli suurjäätmete äravedu AS Eesti Keskkonnateenustelt:

- E-post: tallinn@keskkonnateenused.ee;
- telefon: 6 400 800;
- koduleht: <https://www.keskkonnateenused.ee>.

Võid esemed tasuta ära anda ka Kohila jäätmejaama:

- Aadress: Vetuka tee 13, Kohila alev.

Liis Saar
jäätmespetsialist

Kuhu viia jõulukuusk pärast pühade lõppu?

Küttekoldega kodudes on jõulupuust vabanemine lihtne, sest kuuse saab mugavalt ära põletada. Probleem tekib aga siis, kui kuusk jäetakse lihtsalt prügikonteineri kõrvale või pannakse olmejäätmete konteinerisse – sellisel juhul jäätmevedaja seda ära ei vii. Jõulukuuse saab tasuta ära anda Kohila jäätmejaama. Jäätmejaam on avatud E, N, R – 10.00-18.00; L – 9.00-17.00.

Jõulukuuse saab soovi korral ära anda ka kodust, tellides suurjäätmete äraveo AS-ilt Eesti Keskkonnateenused. Teenuse hind on 5,08 eurot ühe kuupmeetri kohta. Tellimuse saab esitada telefoni teel 640 0800 tööpäeviti kell 9.00–17.00 või teha seda mugavalt iseteeninduses aadressil www.keskkonnateenused.ee. Aiapidajale hea nipp: kuuselt lõigatud oksad sobivad väga hästi taimede katmiseks ja kaitsmiseks külma ning lume eest.

Korralikud kunstkuused ja jõuluehted, mida kodus enam ei kasutata, saab viia Kiisa jäätmepunktis asuvasse Uuskasutuskonteinerisse (Pargi tn 1, Kiisa alevik).

Kasutuskõlbatud kunstkuused (plastjäätmed) ning jõulutuled (elektroonika-jäätmed) tuleb viia Kohila jäätmejaama (Vetuka tee 13, Kohila alev). Jäätmejaam on avatud E, N, R – 10.00-18.00; L – 9.00-

17.00. Katkised ehted võib visata segaolmejäätmete mahutisse.

Liis Saar
jäätmespetsialist

Hulkuvate kasside probleem nõuab varajast märkamist ja ühist tegutsemist

Hulkuvad kassid on meie kodu-kandi vaikne, kuid kasvav mure. Neid võib kohata kortermajade hoovides, tööstuslade servades ja aleviku tagumistes tänavanurkades – sageli varahommikul või hilisõhtul, kui liikumist on vähem. Mõni neist on päriselt kodutu, mõni on “poolkodune” kass, keda aeg-ajalt toidetakse, kuid kellel puudub kindel omanik ja hooldus. Paraku tähendab see enamasti ka seda, et loomad elavad pidevas stressis, kannatavad nälja ja külma käes ning levitavad omavahel kergesti haigusi.

Foto: Merle Beljæev

Kõige valusam osa hulkuvate kasside loos on see, et probleem kipub iseenast taastootma. Kui kasse ei steriliseerita või kastreerita, sünnivad pesakonnad mitu korda aastas. Nii võib üheainsa emase kassi järglaskond mõne aastaga kasvada märkimisväärselt ning ühel hetkel on hoovis juba kümneid loomi. Sellises olukorras kannatavad nii loomad kui ka inimesed: kassid kaklevad, märgistavad territooriumi, ajavad laiali prügikaste ning tekitavad naabrite vahel pingeid. Samal ajal ei ole kasside “lihtsalt toitmine” lahendus – toiduga hoitakse loomi küll elus, kuid ilma arstiabi ja steriliseerimiseta jääb kannatus ja juurdekasv alles.

Mida siis teha saab?

- Esiteks tasub märgata ja tegutseda varakult. Kui piirkonda ilmub uus hulkuv kass või tekib kahtlus, et tegu on omanikuta loomaga, tuleks sellest teada anda – nii saab loomale võimalusel leida omaniku, kontrollida kiipi ning korraldada vajalikku abi.
- Teiseks on kõige tõhusam ja humansem lahendus steriliseerimine või kastreerimine. Paljudes omavalitsustes ja koostöös loomakaitse ühingutega toimivad programmid, kus hulkuvad kassid püütakse kinni, steriliseeritakse, vaksineeritakse ning vajadusel ravitakse. Sotsialiseeritavad loomad suunatakse hoiukodudesse ja sealt edasi päriselakodudesse, metsikud kassid võivad kontrollitud tingimustel naasta samasse piirkonda, kuid enam ei paljune ning koloonia hakkab ajapikku vähenema.
- Kolmandaks on oluline, et iga loomaomanik teeks oma osa. Kassi kiibistamine ja registrisse kandmine, kodulooma hoidmine siseruumides või järelevalve all ning kindlasti steriliseerimine – need on lihtsad sammud, mis ennetavad hulkumist ja soovimatut pesakonda. Samuti palume elanikel mitte jätta kassipoegi “heasse kohta” või “kusagile talu juurde” – see pole tegelikult lahendus, vaid sageli uue hulkuvate loomade ringi algus.

Hulkuvate kasside teema ei ole ainult “kellegi teise probleem”. See on ühine vastutus, kus loeb iga märgatud loom ja iga tehtud telefonikõne. Kui tegutseme koos – elanikud, vabatahtlikud ja omavalitsus –, saame vähendada loomade kannatusi, parandada avalikku hügieeni ning hoida meie kodukoha ümbruse korras ja turvalisena.

Valeri Tõrik
korraikatsespetsialist

Stuudio. Fotod: Merle Beljæev

Vanasti pandi palju rõhku kaunistusele, seda maalingut näeb vaid klaverimeister pilli avades.

Elevandiluust klahvikatted.

KLaveri häälestamine.

Ain Rosenstok – mees, kes ei lase klaveritel vaikida

Klaverite restaureerimise oskus on Eestis muutumas üha haruldasemaks. Just selle taustal tõuseb erilise tähendusega esile Kohila külje all, Vana-Aespa külas töötav meistriees Ain Rosenstok – inimene, kes suudab taastada nii Eesti oma klaveritööstuse pärandit kui ka maailma tippbrände. Tema töökotta jõuavad pillid, mis mujal oleks maha kantud, kuid Aini käe all saavad need tagasi nii oma akustilise kõla kui ka esteetilise väärikuse.

Aini töötuppa sisenedes tabab nina esimesena õrna lakilõhna ja õhus hõljub vana puidu kuiv, kergelt vaigune hõng. Siis hakkab silm eristama vorme: mõni klaver on püsti keeratud nagu kapp, mõni nii laiali võetud, et alles on vaid malmraam ja kõlalaud. Vahekaikudes on reas klaviatuurid, haamrivarred, haamid – kümned ja kümned detailid, mis peavad ühel hetkel hakka- ma uuesti ühes hingama.

„Pigem niisugune klaverite restaureerimistöökoda,“ ütleb Ain Rosenstok mu esimese küsimuse peale, kui sõandan pool naljatamisi kasutada sõna „klaveritehas“. „Väikene töökojakene, kus me siis äratame need vanad klaverid jälle ellu,“ lisab mees.

Just siin, Kohila külje all metsade sees, sünnib midagi imelist: maailmatasemel töö, mida tehakse vaikselt ja tagasihoidlikult, ilma suurema kärata. Rosenstok on sedasorti meister, kelle tööd märkavad eeskätt need, kes pilli kvaliteedi järgi kõlavarjundit eristavad – ja neid inimesi polegi nii vähe.

Ühes ruumis ootab oma järke väarikas eas, 1880. aastast pärit Steinway & Sons, mille ajaloole viitab kulunud furnituur ja vana šriftiga logo. Kiirelt koos üle lugedes selgub, et korraga on „laiali“ kolmteist pilli – mõni on tulnud muusikakoolist, mõni mõisast, mõni perest, kus uus põlvkond alustab muusikakooli teed just vanaema klaveri taga.

„Paljud pillid on niisuguse sentimentaalse väärtusega,“ ütleb Ain. „On perekonnas olnud põlvest põlve ja kui perre sünnivad uued lapsed, kes soovivad alustada klaveriõpingutega, mõeldakse – meil on ju olemas üks väärt pill, laseme selle korda teha.“ Ja enamasti kõlavad need vana aja pillid tõesti hoopis teistmoodi – teistsugune tämber, natuke teine hing.

Töökoda ise on tegelikult kaheks jaotatud.

Esiplaaniil on klaverid – malmraamid, kõlalaud, mehhanismid ja kõike muud, millest klaverid koosnevad. Ukse taga, veidi varjus, on aga teine maailm: väike muusikastuudio. „Siin ma salvestan lugusid – bändi jaoks ja vajadusel ka kogukonna jaoks,“ ütleb Ain nagu muuseas.

Pillide vahel on lindistatud näidenditele muusikat, kohalike projekte ja lugusid, mis jõuavad Hageri muuseumi. Selle kinnituseks laseb ta mulle katkendi helilindilt – Jaanus Ernitsa madal, peaaegu jutustajalik hää lüüb ruumi teise kihi. Kõlarist kõlab muinasjutt, samal ajal kui Aini selja taga seisab järgmine „mahakantud“ klaver, mis ootab võimalust saada kellelegi päris pilliks, mitte lihtsalt mööblitükiks.

Siin on lindistanud ka Rein Rannap. 2023. aastal tõi helilooja Aini stuudiosse oma „Ajasõlmede“ plaadi jaoks terve väikese instrumendipargi – klaveri, süntesaatori, tšembalo, väikese pilli ja elektroonika. Ain pani talle kokku just need klaverid, mida tarvis oli. „Olen temaga aastaid koostööd teinud,“ ütleb ta lihtsalt. Nurgas seisab veel üks tolle tuuri pille – miniatuurklaver, mis ootab järgmist kasutuskorda.

Aini lugu ise on juurtega sügavalt kohalik. Sündinud Raplas, üles kasvanud Hageris, koolis käinud Kohilas, õppinud Tohisool klaverit, kuni bändimuusika ta enda juurde tõmbas. Nii sündiski 1990. aastate keskpaigas Kohila bänd „Omad poisid“. Sõbra Vilu Bluumeri sõjaväepäevil käsitsi kirjutatud laulikud ja Jaanus Ernitsa tugev hää lüüsi aluse ansambli, mille nimi – „Omad poisid“ – jäi külge ühest külapeost. „Noh, siis arutati: olla Mäeküla poisid või omad poisid. Ja jäi see viimane,“ muigab Ain.

Täna tegutseb bänd endiselt, tuumik on sama. Hageri rahvamaja aastavahetuspeod, kus ukseid avati alles südaöö, on kohalike mälestustes legendaarne peatükk – autod reas Rabivere ristmikuni, pered võtavad kodus vastu uue aasta ja tulevad seejärel tantsima. Ain mängib mõttega, et võib-olla võiks seda traditsiooni taas elustada.

Enda klaveritöökoja juurde jõudis Ain lõpuks siiski läbi restauraatoriõpingute ja töö Estonia klaverivabrikus, kus ta on tegev tänaseni. Täna ei saa ta jätta piilumata oksjonilinke, kust mõni haruldane pill võib silma

jääda. Kuid tema põhimõte on ootamatu: ta ei otsi korras instrumenti.

„Mida katkise ja väljast koleda, seda parem,“ ütleb Ain. Miks? Sest tema ei pea viima pilli erinevatesse töökodadesse. Ta teeb kõik ise – korpus, mehhanism, keeled, intonatsioon, viimistlus. Juba korras klaverid on oksjonitel tunduvalt kallimad muidugi ka.

Nõukogude seeriapillide suhtes on ta halastamatult otsekohene: „Alati peaks alustuseks olema hea pill.“ Halb instrument õpetab lapse kõrva, kätt ja harjumust valesti.

Ain oskab kaasahaaravalt rääkida nii pillide materjalidest kui mehhanismidest. „Kõlalaud valmistatakse tavapäraselt kuu-sepuidust ning selle kõlaomadused sõltuvad otseselt puidu kasvutingimustest: mida aeglasemalt ja keerulisemates oludes puu on kasvanud, ehk mida tihedamalt paiknevad aastarõnga, seda kvaliteetsem ja rikkalikum on ka kõla,“ koputab ta vana kuusepuidust plaati ning ruumi kandub sügav, soe kumin. Kõrval seisab malmraam, mis ilma klaverita oleks lihtsalt raske tükk metalli, kuid siin toimib kui pilli selgroog. Mehhanism seevastu on jäänud 19. sajandist tänaseni peaaegu muutumatuks.

„See (topeltrepiatsiooniga, toim) mehhanism leiutati 19. sajandi alguses, mis võimaldas klahvi uuesti alla vajutada ilma, et peaks täielikult algasendisse naasma, see tegi võimalikuks kiire kordusmängu ja palju peenema kontrolli dünaamika üle. Sellest mehhanismist sai kogu kaasaegse tiibklaveri tehniline alus ning see on tänaseni kasutusel, loomulikult mitmete hilisemate täiendustega,“ ütleb Ain, tõstes peopesale liigendmehhanismi. „On ikka geeniused, kes selle välja mõtlesid.“

Nii seisamegi Kohila külje all väikeses töökodas, kus on korraga kohal väga palju aega: 19. sajandi tiibklavereid, Eesti oma pillid, nõukogude masstoodang ja tänapäevased mudelid.

Ja ainus, mis siin päriselt paigal püsib, on klaverimeister ise – mees, kes teab, et uut pilli on alati lihtne osta, kuid kõige suurem väärtus sünnib nendest, mis on uuesti ellu aratatud.

Merle Beljæev
avalike suhete nõunik

www.kapafestival.ee

KAPA^K

FESTIVAL

6. JUUNI 2026 KOHILA

SADU

SINGER
VINGER

JA PALJUD TEISED

PILETID: ticker®

AASTA LÕPUNI SOODSAM

Fotod: Taimo Lehtsalu

Kohila jõulumaa

Kohila jõulumaa toimus juba viiendat korda, kinnitades end sündmusena, mida meie kogukond tõeliselt ootab. Kuigi lund polnud sel aastal ollagi, ei kahandanud see vähimalgi määral jõulumeeleolu. Vastupidi – soe valgus ja inimeste ühine panus loiid atmosfääri, mis oli sama võluv kui lumiste hangede keskel.

Sel korral leidis jõulumaa aset uues paigas: Kohila gümnaasiumi hoovis ja jõekääru männikus. Vabaduse plats, mis on varem olnud sündmuse süda, vajab remondijärgset taastust, et haljasala saaks kosuda. Järgmisel aastal loodetakse taas sinna naasta, kuid vaheldus tõi kaasa võimaluse avastada hoopis teistlaadi ruumilist võlu ja luua

jõulumaa sootuks värske ilmega.

Kõige mõjuvam kogemus avanes jõekääru männikus, kus tuhanded pinnid loiid imelise muinasjutumaa. See lummas tulede maailm sündis Gert Külingu ja tema abiliste väsimatu töö tulemusel – seda ka öötundide arvelt. Tehnilist tuge ja häid nõuandeid pakus Elari Lend, kogu ettevõtmise veda-

jaks oli kultuurinõunik Andra Aavik, kelle käe all toimus kogu korraldus.

Jõulumaa üheks armsamaks detailiks kujunes sel aastal jõuluvana kirjast, mille kujundasid Kohila gümnaasiumi Anu Roosilla kunstiringi noored.

Õhtusse töid pidulikkust Hageri rahvamaja segakoori laulud dirigent Monica Bloki juhendamisel. Energias

lisasid Kairis Kontuse ja Ulvi Mägi tantsijad suurel talve tantsupeol.

Suur tänu kõikidele korraldajatele, laadamüüjatele ning külastajatele, kelle erakordselt rohke osavõtt kujunes tänavuse jõulumaa oluliseks väärtuseks. Järgmise aasta ootus algab siit!

Merle Beljæv
avalike suhete nõunik

Fotod: erakogu

Hageri lapsed lähevad Baltica pärimuspeole

16. novembril toimus pärimuspidu Baltica Raplamaa eelpidu Juuru rahvamajas.

Raplamaa eelpeol osalesid:

- Terjuu kandlepunt
- Märjamaa pärimusmaja kanneldajad
- naisrühm Kai-uu
- Vigala Folklooriselts Kiitsharakad
- Hageri lapsed
- Kiili karmid keeled
- Eve Burmeister ja Wäega ea bänd
- folgiklubi Pärliline

Igale grupile oli antud 15 minutit, et enda piirkonna pärimust tutvustada.

Kohila valda käisid pärimuspeo Baltica Raplamaa eelpeol esindamas

Hageri lapsed. Rühma kuulusid Kohila gümnaasiumi Hageri klasside 1.–3. klasside lapsed koos nelja täiskasvanuga – Hageri klasside õpetaja Riina Annilo, Hageri rahvamaja juhataja Mihkel Juhkam, noorsootöötaja Kristi Preiman ja Hageri muuseumist Kadri Rütman.

Kokku oli pandud vahva 15-minutilise etendus, kuhu oli sisse pigitud nii pärimuslikud muistendid, laulud, mängud kui ka tööd. Etendus sidus kõik imeliseks tervikuks ja tõi väga elavalt nähtavale, kuidas taluelu varasemalt välja nägi. Etendusest oli näha ka rõõm, millega lapsed seda tegid ja kõik laval toimunu oli nii sundimatu. Oli tõesti tunne, nagu vaataks aknast sisse kellegi talutuppa, mitte ei vaata

pingutatult ettekantavat etendust – kõik oli nii loomulik. Oma olemuselt erines Hageri laste pärimuse tutvustus meetod teistest etteastetest. Publiku reaktsioonist oli näha, et etendust jälgiti suure huviga ja elati kaasa.

Etendus jäi silma ka žüriile, kes otustas Hageri lapsed Raplamaa eelvoorst Baltica festivalile saata.

Hageri klasside lapsed on tegusad ja nende juhendajad ja õpetajad on toetavad ja entusiastlikud eestvedajad. Hageris on pärimuskultuur olnud alati au sees ja seda on antud edasi põlvest põlve. Nii oli ka etendusest näha, et pärimus ei ole muinasjutt kaugest ajast, vaid see elab siin ja praegu.

Aitäh kõigile osalistele! Kohila elan

nikud on teie üle väga uhked.

Pärimuspidu Baltica

1987. aastal sai alguse Eesti-Läti-Leedu suurim pärimuskultuuri alane ühispidu Baltica, mis liigub igal aastal küla-korda ühest Balti riigist teise. Esimene festival peeti 1987. aastal Leedus, teine 1988. aastal Lätimaal ja kolmas 1989. aastal Eestis. Festivali ideoloogia lähtub UNESCO folkloorikaitse prioriteetidest.

3.–7. juunil 2026. aastal toimub rahvusvaheline pärimuspidu taas Eestis. 4. juunil toimuvad maapäevad Ambblas ja Sondas ning 5.–7. juunil seab end Tallinnas sisse pärimusküla. Sellesuvine Baltica pärimuspidu toimub juba 38. korda ning selle teema on “Uut ja

vana!” (*Presenting the past!*).

Baltica festivali teeb eriliseks selle sisu – ehe paikkondlik pärimus. Peolt võtab osa kõikjalt Eestist ligikaudu 2000 osalejat, kelle päritolu reedavad nende piirkonnale ainuomased rõivad, tantsud, pillilood, laulud, käsitöö, toit ja keel.

Pärimus on kõikidele ligipääsetav ja jõukohane. Baltica pärimuspidu loodab, et nii mõnegi festivali tavakülalaste ja põline juur hakkab tema sees võrseid ajama ning kihutab takka oma paikkondlikku eripära avastama.

Eelpeod toimuvad üle Eesti ja osalejate hulgast valitakse välja, kes saavad osaleda ka suurel Baltica pärimuspeol.

Regina Sullakatko

Heli tutvustab lastele Hageri kihelkonna aabitsat. Fotod: Merle Beljäev

Pesuköögis sai kuulata lugu ahjualusest.

Naabertalust pärit kiisu käib paisid lunimas.

Ingrid näitab kuidas käib hapukapsa valmistamine.

Muinasjutuline Midrimaa tänab!

Detsembrikuu esimesel nädalal sai tulla Hageri muuseumisse ja kogeda midagi tõeliselt erilist. Meie jõulueelne pereprogramm, mis oli inspireeritud „Raamatud aastast“ valitud teostest ning eesti muinasjuttudest, viis külastajad ajarännakule, mis oli täis lugusid, meisterdamist ja mängu. Muuseumi ruumid ja õueala olid ellu ärganud, iga nurgake jutustas oma ainulaadset lugu.

Midrimaa jutud ja tegevused viisid kõik tagasi vana aja traditsioonide ja kommete juurde, pakkudes põhja-

likku ülevaadet meie kultuuripärandist. Toas sai kraasida villa ja õppida, kuidas luua kindamustreid, samuti osaleda hapukapsaste riivimisel ning kuulata aabitsajutte.

Pesuköögis ootas külastajaid väike mehike, kes end Ahjualuseks kutsus. Varjuteatri ja käpiknukkude abil said lapsed ise välja mõelda lühikesi jutte ja neid teistele ette mängida. Ja need, kes veel ei teadnud Jeesuslapse sünniloo tähendusest, said seda kuulata koos kolme karjasega.

Laudas nunnutati koduloomi.

Õues kapati kepphobustega, kiiguti, saeti puid, nositi pannkooke ning nauditi sooja Midrijooki.

Miks me seda teeme? Eks ikka selleks, et pakkuda elamust, millest saab mõne tarkusetera ka koju kaasa võtta. Soovime näidata, et muuseum ei ole pelgalt vanade asjade kogu, vaid tõeline kultuurivaramu, mis inspireerib ja ühendab. Eriti südantsoojendav oli näha täiskasvanute silmades äratundmisrõõmu, kui meie tegevused ja jutud puudutasid ka nende noorusaja mälestusi. Paar

tundi ekraanivabadust ja liikumist värskes õhus pakkus lastele mõnusa miljöövahetuse ja mõjus loodetavasti igati kasutoovalt.

Midrimaa tiim tänab südamest kõiki oma suurepäraseid külastajaid – tänu teile oli meie muinasjutuline nädal täis head kuulamist, rõõmsat elevust ja innukat osalemist. Teie kohalolu annab meile jõudu ja inspiratsiooni sarnaseid elamusi ka edaspidi luua.

Midrimaa sündis tänu heale koostööle Hageri Haridusseltsi, Hageri

muuseumi, Hageri rahvamaja ja Allikasilma Elamustalu vahel – üheskoos suutsime luua keskkonna, kus muinasjutud, pärimus ja tänapäev said kokku südamlikuks elamuseks. Täname ka kõiki inimesi, kes meid toetasid, ning Eesti Kultuurkapitali Raplamaa ekspertgruppi.

Soovime kõigile elamusterohket aastalõppu!

Midrimaa tiimi nimel
Ingrid Raudsepp

Tule vabatahtlikuks seltsiliseks

Eestis on hästi käivitunud vabatahtlike seltsiliste liikumine, mis pakub täiskasvanutele inimestele sõbrasuhet – seltsi. Vanemas eas või vanade lähedaste või sõprade kadumine tekitab üksildust. MTÜ Vabatahtlikud Seltsilised programmi eesmärk on vähendada üksildusest tulenevaid terviseriske. Vabatahtlik seltsiline on inimene, kes kuulab, suhtleb ja veedab aega just sellisel moel, mis seltsitavale sobib. Seltsiline ei ole teenuse osutaja. Ta on tavaline inimene, kes pakub tuge.

Miks tulla seltsiliseks?

Seltsiliseks olemine on lihtne viis kellelegi head teha. Väike vestlus, jalutuskäik või lihtsalt kohalolek võib palju tähendada. Abisaaja saab seltsi ja kindlustunnet, seltsiline ise uusi kogemusi, tutvusi ja hulga häid emotsioone. Lisaks saab igaüks oma aega ise planeerida ja valida endale sobiva tempo suhtluseks. Seltsiliseks hakata on lihtne. Mine lehele www.seltsilised.ee, täida ankeet ja sinuga võetakse peagi ühendust. Kõik uued vabatahtlikud saavad koolituse ja juhendamise toet.

Milline näeb välja seltsilise ja seltsitava koos veedetud aeg?

Seltsiline tegutseb koos inimesega, mitte tema

eest. Näiteks on poeskäik ennetav tegevus siis, kui minnakse sinna koos ja inimene saab ise

Vabatahtlik SELTSILINE

ostud tehtud. Koos saab jalutada, hobidega tegeleda, arstil käia, üritustel osaleda või lihtsalt vestelda. Vajadusel loeb seltsiline lehte ette või aitab kaasa mõistmise ja kohalolekuga. Eesmärk on toetada inimese iseseisvust ja heaolu.

Kes saab seltsiliseks ja kes saab seltsilise tuge?

Seltsilise rolli võivad võtta kõik alates 16. eluaastast. Tuge pakutakse peamiselt eakatele inimestele ja erivajadustega täisealistele, sh hooldekodudes ja haiglates viibijatele.

Kuidas on turvalisus tagatud?

Teeme koostööd omavalitsuse sotsiaaltöötajatega, et vajadusel suunata inimene õigesse teenusesse. Kõik seltsilised läbivad vestluse, taustakontrolli ja koolituse ning peavad tegutsemise ajal päevaraamatut. See annab meile ülevaate toimuvast ja võimaldab toetada nii

seltsilist kui ka seltsitavat.

Kuidas leida oma lähedasele või endale vabatahtlik seltsiline?

Meeleolu muutus, endassetõmbumine või kurvameelsus on märgid, et inimene võib vajada seltsi. Sageli pöörduvad meie poole esimesena lähedased või naabrid. Sealt edasi leiame koos sobiva lahenduse.

Mida teeb MTÜ Vabatahtlikud Seltsilised koordinaator?

Teeb koostööd kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötajaga, viib kokku seltsilise ja seltsitava. On toeks, vastab tekkinud küsimustele, aitab leida lahendusi.

Võta ühendust kui oled nõus pakkuma seltsi või vajad seltsi! Seltsiline Sa võid otsustada ise, kui palju ja millal panustad – kord nädalas, kord kuus või ainult telefoni teel. Võid www.seltsilised.ee lehel ankeedi täita, aga võid ka kohe minuga ühendust võtta

Anne Helme

MTÜ Vabatahtlikud Seltsilised
Kehtna, Kohila, Märjamaa valdade koordinaator
Tel 53932717
Annehelme2@gmail.com

Kohila Gümnaasium
ootab oma kooliperre

LOGOPEEDI

CV ja motivatsioonikiri saada
kohila@kohila.edu.ee

Täiendav info direktorilt tel 53401299

TULEVIK ALGAB TÄNÄI
KOHILA GÜMNAASIUM

**D.O. OSTEOPAAT
EVELI KASK**

**D.O. OSTEOPAAT
ANLEENA LIIVANGO**

**TASUTA
OSTEOPAATIA
TUTVUSTAV INFOTUND**

K 7.01 kell 17.30 - 19.00
Kohila raamatukogus,
Tööstuse 4a

Tule ja saad teada, kuidas osteopaatia saab
Sind ja Su lähedasi tervise toetamisel aidata!

Lisainfo:
+372 58056535
anleenaliivango@gmail.com

**SUTLEMA-AESPA LASTEAED
OTSIB MAJANDUSJUHTI (1,0)**

OOTUSED KANDIDAADILE:

- Hea suhtlemisoskus
- Majanduslik taip ja analüüsivõime
- Hea arvutikasutamise oskus
- Oskus iseseisvalt tööülesandeid planeerida ja tähtaegadest kinni pidada

OMALT POOLT PAKUME:

- Rutiinivaba tööd kahes majas
- Puhkust 35 kalendripäeva
- Tervisepäevi ja sporditoetust
- Paindlikku tööaega
- Toetavat ja sõbralikku keskkonda
- Meeskonnakoolitusi ja ühisüritusi

Kandideerimisavaldus ja CV saata
linnupesa@kohila.edu.ee hiljemalt 29.detsembriks.
Tööle asumise aeg veebruar 2026a.

Lisainfo: 5556 0094, direktor Kaire Pari

**KOHILA VALLAVALITSUS PAKUB TÖÖD
TUGIISIKUTELE LASTE TOETAMISEKS
OSALISE JA TÄISTÖÖAJAGA**

Otsime oma meeskonda hoolivaid ja motiveeritud tugiisikuid, kes toetaksid lapsi igapäevastes toimingutes, õppetöös ning sotsiaalsete oskuste arendamisel.

Kandideerimiseks palume saata CV.

Lisainfo:
Angela Pöder tel 5556 0086
e-post angela.poder@kohila.ee

Kohila spordisõprade võistlussari 2026

Uue aasta jaanuaris alustab taaskord spordisari, mis toob kokku Kohila valla kogukonnad, sõprade seltskonnad ja spordifännid. 2023. aastal alustanud sari loodi ideega, et suurendada sportlike huvidega Kohila valla inimeste kooskaimist ja liikumisaktiivsust ning mitmekesistada Kohila valla spordimaastiku.

Kokku on sarjas traditsiooniliselt kümme etappi, kus toimub võistkondlik punktiarvestus. Igal etapil on päevakavas erinev spordiala, mõnel etapil lausa mitu. Spordialad võivad olla nii võistkondlikud kui individuaalalad. Iga päeva lõpuks tunnustatakse parimaid medaliga ning punktisüsteemi abil selgitatakse, kui palju saab iga võistkond hooaja edetabelisse punkte. Hooaja lõpus autasustatakse kõiki võistkondi pidulikul hooajal lõpetamisel karikaga.

Kahel möödunud hooajal on osalenud

võistkondade arv olnud kõrge. Eelmisel hooajal võitis sarjast osa 15 10-liikmelist võistkonda. Ka uuel aastal algavast sarjast saab osa võtta kuni 15 võistkonda. Minimaalne võistkonna suurus saab olla kuus inimest, kellest kolm peaksid olema naisterahvad. Siis on veel võimalik püüda igal võistluspäeval maksimaalseid kõrgeid punkte. Kui võistkond on suurem, saab valida, kes igal etapil võistkonda esindama läheb. Sarja juhendis on määratud, milline on igal võistluspäeval võistkonnast osalevate inimeste arv. Samas jääb see alati võistkonna enda otsustada, kas proovitakse püüda maksimaalset tulemust või osaletakse neil spordialadel, mis paremini sobivad.

Sarja kolmandal hooajal on kavas järgmised spordialad: lauatennis (paarismäng), *pickleball* (paarismäng), *cornhole* (paarismäng), suusatamine (teatesõit),

Texas Holdem Pokker (individuaalne), sulgpall (paarismäng), male (individuaalne), *ultimate frisbee* (võistkondlik), SUP-laua ralli (võistkondlik), ranna *indiac*a (võistkondlik), *discgolf* (individuaalne), *bowling* (võistkondlik) ja mälumäng (võistkondlik). Lisaks saavad võistkonnad hooaja edetabelisse teenida lisapunkte liikumissarja Kohila 3 etappidelt.

2026. aasta hooajaks tuleb kuni 10-liikmeline võistkond registreerida hiljemalt 12. jaanuariks. Tule osalema üheskoos sõprade, külakogukonna seltskonna või ettevõtte pundiga. Esimene etapp toimub 17. jaanuaril Kohila Spordikeskuses. Ootame põnevat hooaega! Sarja kohta saab täpsemat infot Kohila Spordikeskuse Facebook-i lehelt või veebilehelt kohilasport.ee.

Artur Ojasalu
Kohila valla spordijuht

Novembrikuu viimasel pühapäeval toimus Kohilas viimase aja suurimaid võrkpalliturniire Kohila Võrkpalliklubi – Talvevolle segavõistkondadele

Osalema oli tulnud 12 tiimi. Mängiti 66 mängu, mis toimusid kolmel väljakul, kestsid seitse ja pool tundi. Kõik võistkonnad mängisid omavahel läbi. Mängud olid väga pingelised ja põnevad ning pakkusid palju emotsioone.

Päev läks hästi korda ja kõik sujus. Suur tänu kõikidele osalejatele ja meie klubi korraldustiimile.

Talvevolle tulemused:

1. KIILI SK (Andrias Niklus, Elina- Liis Rais, Kristo Kütt, Stanislav Sidorov, Anastasia Lomp,
- Kirill Tubish, Tatjana Puzõnja – parim mängija)
2. KOHILA VÖRKPALLIKLUBI (Kromel Kruusmann, Kaspar Lepik, Helina Heinala, Martin Koppel, Mia Marite Belials, Marie Karhu, Kristen Kangur – parim mängija)
3. PROOVIREISIJAD (Kati Kaupmees, Jaanika Teras, Mikk Michelson, Veiko Salumaa, Ülle Vannas, Imre Soorand – parim mängija)
4. AI KARAMBA! (Kulla Kalso, Veronika Vodolaztsenko, Mari-Liis Kalmus, Sille Sisas, Margus Liiva, Janis Tõldmaker, Gen Annuk, Jarko Künnap – parim mängija)
5. KÄPAD VÖRGUS (Angela Pillam,

Kohila Võrkpalliklubi hõbedane võistkond.

- Triin Mölder, Joosep Bammer, Katrin Närep, Alo Reitav, Johan Mäesalu, Martin Pillam – parim mängija)
6. VÖLURID (Silver Villiste, Alder Parker, Kaspar-Rasmus Eelmaa, Kaidi Maasing, Hanna- Leena Hanson, Piret Ehala, Rauno Varik – parim mängija)
7. ÜTLEN HILJEM (Andrei Luige, Jaak Austrin, Madis Helve, Reena Gross, Reelika Urm, Kadi Leino, Aike-Maris Müürsepp, Kert Sakkeus – parim mängija)
8. MISSIIS (Raul Taevas, Erki Kaidme, Ivika Kaidme, Siim Säde, Delia Nevski, Grete Einmann, Nicole Närep – parim mängija)
9. KOSE HUVIKOOL (Ron Ilves,

- Karmo Lilleväli, Rudi Kivimäe, Katariina Leben, Sofia Mihhailova, Isabel Muna – parim mängija)
10. ÜKSTIIM (Mario Kims-to, Mariliina Maltsar, Maarika Mändla, Kristjan Kangro, Talis Tiivoja, Anneli Seppen, Rene Rohtberg, Airi Heinaste – parim mängija)
 11. ACE (Aniket Chauhan, Angelika Smithi, Mustafa Terzioglu, Martin Kark, Aare Pajuste, Ademi Kundbybayeva, Margarita Bitsel, Tugce Ayan – parim mängija)
 12. BOSSID (Avely Toomingas, Loore Lehemets, Georg Mattias Kosenkranus, Tarmo Teller, Thomas Torgo, Eliise-Miia Mölder – parim mängija)

NB! Lähiajal on tulemas veel kaks suurt võistlust:

- 9.12.2025 viib Kohila Võrkpalliklubi koostöös Eesti Võrkpalli Liiduga läbi Eesti Karikavõistlused U14 tütarlastele. Osalema tuleb vähemalt 10 võistkonda üle Eesti.
- Uue aasta alguses, 11.01.2026 toimub Kohilas paaristurniir Kohila Kap, kuhu registreerimine juba käib. Osaleda saavad segapaarid, naispaarid ja tüdrukute paarid. Info FB Kohila Võrkpalliklubi ja kohilavorkpalliklubi@gmail.com.

Kohila Mõisakool ja Hagudi Põhikool said projektist “Võrkpall igasse Eestimaa kooli!” uued pallid

Coop Panga ja Eesti Võrkpalli Liidu ühisprojekti “Võrkpall igasse Eestimaa kooli!” selle kvartali toetuse saajad olid Kohila Mõisakool ja Hagudi Põhikool. Mõlemad koolid esitasid põhjalikud taotlused ning töid esile, et uued võrkpallid aitaksid arendada kooli spordielu, rikastada kehalise kasvatuse tunde ning pakkuda õpilastele paremaid treeningvõimalusi.

Žürii hinnangul paistsid Kohila Mõisakool ja Hagudi Põhikool silma aktiivse sporditegevuse ja selgelt väljendatud arengu soovidega. Pallid leiavad kasutust nii tundides, huviringides kui ka võistlustel osalemisel.

Uute pallide üleandmine toimus 1. detsembril 2025 Kohila Spordikeskuses, kus korraldati eriline näidistrenn. Treeningu viis läbi Neemeco Spordiklubi treener Andra Aavik, kes näitas õpetajatele ja õpi-

Foto: Simo Sepp

lastele põnevaid harjutusi ja metoodikaid, kuidas uusi palle treeningutes kõige tõhusamalt kasutada.

Kohila spordikeskuses olid kohal ka Kert Toobal (võrkpallilegend ja praegune Eesti Võrkpalli Liidu spordidirektor), Siiret Rits (Eesti Võrkpalli Liidu koolispordi projektijuht) ja Arko Kurtmann (Coop

Pank AS ja Eesti Võrkpalli Liidu juhatusel). Nad andsid koolidele pallid üle, julgustasid noori sportima ning rõhutasid koolispordi olulisust Eesti võrkpalli tulevikus.

Andra Aavik
treener

Õnnitleme detsembrikuu sünnipäevalapsi!

102	HELMİ ROOST	80	EVELIN KOOR
95	ARMEIDA VEENSALU	79	RAIMO UNT
95	HEINRICH DAFTE	79	JÜRI KIVI
94	HELJO HEINMÄE	78	EEVI LAAST
92	MAIMU SAVUŠKIN	78	ARVO BÜRGER
91	ILMAR VAARPUU	78	ELLA PRESS
90	ILSE RANNU	78	TAMARA PIISANG
88	HELDI MÄND	77	LEONID VODOPIYANOV
88	ILME-AADE KÄND	77	VALDUR SUURMÄE
88	LEHTE VAHT	77	HELDUR VÄLJAMÄE
88	MAIMU PÖLDSAAR	77	AILI VENTSEL
88	MARE KULLERKUPP	77	ALJA SOOM
86	URVE AVARMAA	77	MAIMU TAMBERG
85	MAAJA PUKK	77	HUĐO MAARPUU
85	JÜRI SEPPER	76	HELJU KALJUVEE
85	JUTA LÄÄTS	76	HILDA KALJUVEE
85	VALVE ABROI	76	NATALJA BRESLAVETS
84	TAIMI SUSI	76	KAIE NARRO
84	RUTH RÜTMANN	76	EHA KÜNNERPÄ
83	HEIKI HANSAR	76	EVI PAJU
83	NIKOLAI KRUTOGOLOV	76	TOIVO NIIN
82	ANDREY ANISIMOV	76	MELIS MÄESALU
81	URVE PIRNPUU	75	ATS KÜTT
81	HELGI RUNGI	75	TATJANA IVAŠENKO
81	HELLE MAAL	75	EHA MILISTVER
80	VALENTINA GARMAŠ	75	KARLA KESKÜLA

Õnnitleme noorimaid vallakodanikke

PATRICK TOOM
KRIS KADAKAS
AYLIN SAYFIDDINOVA

Meie hulgast on lahkunud

PEETER VOLKOV
VIRKO LÕHMUS
TATJANA-BENITA NEEMRE
NADEŽDA ÜLEM

EELK HAGERI LAMBERTUSE KOGUDUSE TEATED:

Pühapäev, 14. detsember. Advendiaja 3. pühapäev. Kirikukontsert 11.30–12.00 Raamatukogu kogudusemajas 12.00–13.15 Pühapäevakool kogudusemajas 12.00 Jumalateenistus, armulaud. Laulab Hageri rahvamaja segakoor, juhatab Monica Blokk 16.00 Kammerkoori Lambertus advendikontsert “Imeline aeg”	jumalateenistus. Muusikalises osas mängib Ervin Aigro tromboonil ja Mai Mänd oreil.
Pühapäev, 21. detsember. Advendiaja 4. pühapäev. Kirikukontsert 10.30 Vennastekoguduse tund kirikus 12.00 Jumalateenistus, armulaud 16.00 Männiste perebändi heategevuslik jõulukontsert. Sisepääsuks annetus kogudusemaja remondi toetuseks.	Neljapäev, 25. detsember. 1. jõulupüha 12.00 Perejumalateenistus, armulaud Reede, 26. detsember. 2. jõulupüha. Kirikukontsert 16.00 Jõulukontsert kirikus. Esinevad Birgit Sarrap ja Mihkel Mattisen. Kontsert on tasuta. Piletid on müügil Piletilevis ja vahetult enne kontserti ka kohapeal.
Kolmapäev, 24. detsember. Jõululaupäev 16.00 Jõuluõhtu jumalateenistus. Laulab kammerkoor Lambertus. Mängib koguduse pasunakoort. 18.00 Jõuluõhtu	Pühapäev, 28. detsember. Süütalastepäev 12.00 Jumalateenistus, armulaud Kolmapäev, 31. detsember. Vana-aasta 12.00 Jumalateenistus, armulaud Neljapäev, 1. jaanuar. Uusaasta 12.00 Jumalateenistus, armulaud Pühapäev, 4. jaanuar. Jõuluaja 2. pühapäev 12.00 Jumalateenistus, armulaud

Jumalateenistused Hageri kirikus igal pühapäeval kell 12.00. Täpsem info koguduse kodulehel <https://hageri.eelk.ee/>.

Kuulutused

Ostan retroesemeid ja kolimisjääke: nostalgilisi nõusid, serviise, keraamikat, pokaale, nahast karpe, seinapilte, kujusid, merevaigust ehteid, kellasid, prosse, sõlgi jne. Tulen ise kohale! Tel 5356 076.

Ostan autosid, seisukord ei ole oluline. Tel 553 1989.

Eterniit ja profiilplekiga katusetööd, hoonete ja majade ehitus, fassaadide soojustamine ja viimistlus. Kortermaja trepikodade renoveerimine. Info: e-post mehitus@ gmail.com, tel 5352 9476.

Müüa kuivad ja toored küttepuid – lepp, sanglepp, kask. Metsakuiv okaspuu. Kogus alates 7 ruumist, transport hinna sees. Lisainfo ja tellimine tel 5551 8498.

Ostan kokku autosid. Sobivad igas seisukorras. Autode arvelt kustutamine. Järgi tulemine puksiiriga. Tel 5345 1955, e-post autosober@gmail.com. Kuulutus ei aegu.

Ohtlike puude langetamine. Tel 5663 2968.

Saamees - puuhooldustööd. Info tel 5699 2543
- Ohtlike puude langetamine
- Raietööd eritingimustes
- Kruntide puhastamine puudest ja võsast
- Raadamistööd

- Kändude freesimine
- Metsaveotraktori teenus
- Saekatri teenus
- Saematerjali müük

Müüa lõhutud kuivad ja toored küttepuid kohaletoomisega. Uus! Kuivad küttepuid 40l võrkkotis 30 cm (lepp, sanglepp, kask, saar). Info ja tellimine kodulehelt www. pakhalupuu.ee, tel 5099 598 või e-post pakhalupuu@gmail.com.

Ostan teie auto, kaubiku või maasturi. Tehniline seisukord ei oma tähtsust. Vajadusel registrist kustutamine ja äravedu puksiiriga. Tel 5630 4306.

Soovin osta maja/suvilat Kohila vallas. Eelistatud piirkonnad on Kohila, Aespa, Vilivere. Võib vajada remonti! Hind kuni 100 000 €. Pakkumise korral palun helista tel 5353 0311.

Lõhutud TOORES JA KUIV LEHTPUU, METSAKUIV OKASPUU
HIND AL 50€/RM
LAOTUD PUUDE TARNE 10 JA 15 RM KAUPA
tel 521 1377

3-meetrine LEHTPUU
TARNE 30 TM
HIND KOKKULEPPEL
tel 502 4895
www.pajakapuit.ee

Sügav kaastunne Merlile

ISA

lahkumise puhul.

Sutlema-Aespa Lasteaed

Südamlik kaastunne Heikile perega kalli ema

HELLE KULLERKUPU

kaotuse puhul.

Salme, Arvi, Viljo ja Tuuli

Broneeri aeg juba täna!

Rehvitööd

58 19 23 48

Kohila vallavolikogu ja vallavalitsus soovivad rahulikku jõulaega ja tegusat uut aastat!

SOOVID EDUKALT MÜÜA OMA KINNISVARA? MINA AITAN!

- + PROFESSIONAALNE MAAKLERTEENUS
- + TASUTA OBJEKTI HINNASTAMINE
- + PROFESSIONAALSED FOTOD
- + KORREKTSSED LEPINGUD
- + EHITISTE SEADUSTAMINE

LAURI NIINEMETS
KINNISVARAMAAKLER KMR 48879
WWW.NRE.EE LAURI@NRE.EE

5523 028

REISID LÄBI IIDSE AAFRIKA

ÕPITUBA 20. JAANUAR KELL 18.00 Kohila Gümnaasium

TIINA JOKINEN

PEETER VÄHI

21. sajandil on Aafrika kontinent, mille mineviku osas on Lääne koolehitud parimal juhul jaganud teavet Stanley ja Livingstone'i raskete katsumuste kohta.

Enamasti on jäänud täiesti puutumata seal valitsenud kunagised kõrgkultuurid, v.a. Egiptus, ja võimsad riiklikud formatsioonid, mis mõjutasid tolleaegset maailma. Veel vähem on teada Musta Mandri sidemetest teiste maailmajagudega.

Meie teekond põnevate avastusteni on kulgenud sõna otseses mõttes üle kivide, mägede, läbi kõrbete ja džunglite, aga olnud erakordselt silmi avav. Hea meelega jagame teiega oma nähtut-kogetut.

REGISTREERUMINE
TEKSTISÕNUMIGA 505 3642
VÕI E-POSTILE REET.RUNGE@GMAIL.COM

OMAOSALUS 4 EUROT
TASUMINE KOHAPEAL SULARAHAS

ARENDAVAD JÕULUKINGID

Mänguasjad igas vanuses lapsele!
Tegevusteraapia & arengu toetamine

+37256963975
arengukeskustera@gmail.com
Rapla, Tallinna mnt 12

Tule ja vali endale sobiv jõulupuu!

Lisaks harilikule kuusele ka teisi liike (sh nulg).

Istandik kõigest 1,5 km kaugusel Kohila raudteeülesõidust Masti külas Uuemetsa tee ääres.

Ootame Sind 13.-14. ja 20.-21. detsembril kell 11–15.

Muudel aegadel vastavalt kokkuleppele. Info telefonil 502 7325.